

ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ
«ΕΝΩΣΕΩΣ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ»

ΕΤΟΣ 51ο - ΑΡΙΘ. ΦΥΛ. 401
ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2009

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΚΟΥΦΑ 71Α & ΜΑΣΣΑΛΙΑΣ
106 80 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ.: 210 3633618 - FAX: 210 3634636

ΓΙΑ ΕΝΑ ΜΕΓΑΛΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Κινητοποίηση και συστράτευση όλου του προσφυγικού κόσμου

Να αναλάβει πρωτοβουλία για την κινητοποίηση και συστράτευση όλων των οργανωμένων δυνάμεων του προσφυγικού κόσμου προκειμένου να δημιουργηθεί στο χώρο των προσφυγικών της λεωφ. Αλεξάνδρας ένα μεγάλο και σύγχρονο Μουσείο του Ελληνισμού της Ανατολής,

ζήτησε από την Ο.Π.Σ.Ε. η Ένωση Σμυρναίων. «Δεν έχουμε καιρό για χάσιμο» υποστηρίζουν στελέχη της Ενώσεως και επισημαίνουν ότι αν τα μικρασιατικά σωματεία ολιγορήσουν, η υπόθεση ενδέχεται να χαθεί για μια ακόμα φορά και ίσως για πάντα. **ΣΕΛ. 4**

ΕΠΑΘΑΝ ΜΕΓΑΛΗ ΝΙΛΑ

Πήγαιναν να κάνουν μια θριαμβευτική είσοδο στο λιμάνι της Μασσαλίας με επίσημες υποδοχές και ομιλίες, μα λογάριαζαν χωρίς το ξενοδόχο. Γνώστες της ιστορίας τους οι Γάλλοι δεν δέχθηκαν να ρίξουν νερό στο μύλο της Άγκυρας και με γαλατική ευγένεια έστειλαν την «Κυβέλη» στην άκρη του λιμανιού, εκεί όπου ξεμπαρκάρουν τα πλοία που κουβαλούν εμπορεύματα.

ΝΤ. ΜΙΑΚΟΓΙΑΝΝΗ
«Η προάσπιση της παράδοσης χρέος όλων των Ελλήνων»

ΣΕΛ. 3

ΔΙΑΒΑΣΤΕ...

Στη Σμύρνη των γονιών μας

Η Λένα Καπνιά - Αραποστάθη γράφει για την εκδρομή της Ενώσεως Σμυρναίων στη γη της Ιωνίας
Σελ. 6-7

Η Σμύρνη του Montfort

(1837-1838)

Ο Πέτρος Μεχτίδης παρουσιάζει τα σμυρναϊκά έργα του Γάλλου ζωγράφου

Σελ. 7

Μικρασιάτες ιατροί στη Χίο των αρχών του 20ού αι.

Μια έρευνα του δρ. Α. Μιχαηλίδη

Σελ. 10-11

στο Αρχείο του Ιατρικού Συλλόγου Χίου

Σελ. 8-9

Οι πρόσφυγες και η εγκατάστασή τους

Απόσπασμα από άρθρο του προέδρου της ΕΑΠ Τσαρλς Π. Χόουλαντ

ΟΜΙΛΙΑ ΧΑΡ. ΓΑΛΑΝΟΥ

Στα πλαίσια του κύκλου «Νέοι Μικρασιάτες Ερευνητές», θα μιλήσει στη Βιβλιοθήκη της Ενώσεως Σμυρναίων (οδ. Καρύτση 3, Αθήνα, 3ος όρ.), τη **Δευτέρα 12-10-2009 στις 7.30 μ.μ.**, η κ. **Χαρά Γαλανού, νομικός - εγκληματολόγος**, με θέμα: «**Η γενοκτονία του Μικρασιατικού Ελληνισμού: Μια νομικοκοινωνιολογική προσέγγιση**».

Η «ΕΝΩΣΗ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ» ΣΤΗΡΙΖΕΤΑΙ ΣΤΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΣΑΣ

Νοστιμιές και Γεύσεις της Σμύρνης

Είμαι μια Σμυρνιαία, γεννήθηκα προ αμνημονεύτων χρόνων στη Σμύρνη, έζησα εκεί τα παιδικά μου χρόνια και θυμούνται πάρα πολλά από την αξέχαστη πατρίδα μου. Θα σας δώσω λοιπόν μια συνταγή για ένα φαγητό που μας μαγείρευε η νενέ μου στη Σμύρνη τις μεγάλες γιορτές, ή όταν είχε καλεσμένους για τραπέζι. Τό έκανε πάντα για πρώτο πιάτο. Το λέγανε Ντάρπι ίσως είναι Τούρκικη λέξη, δεν το ξέρω. Κάποτε έμαθα τυχαία, πως στην Συνασό της Καπαδοκίας το λέγανε Μποξιά.

ΤΑ ΥΛΙΚΑ

Αγοράζουμε απ' το χασάπη τη μπόλια ενός αρνιού. Είναι μία μεμβράνη όλο λίπος που καλύπτει το εσωτερικό της κοιλιάς του αρνιού, επιστημονικά λέγεται περιτόναιο.

Το μουσκεύουμε σε νερό και το πλένομε πολύ καλά. Το απλώνουμε σε μια επιφάνεια της κουζίνας και ετοιμάζουμε τη γέμωση.

Παίρνουμε μια σκωταριά αρνιού, την πλένομε πολύ καλά και την κόβουμε σε μικρές μπουκιές.

Προσθέτουμε ένα κρεμμύδι ψηλοκομμένο, ένα φλυτζάνι ρύζι, ένα φλυτζάνι κεφαλοτύρι τριμμένο, 2 αυγά, αλάτι, πιπέρι. Τα ανακατεύουμε πολύ καλά, τα βάζουμε στην απλωμένη μπόλια, διπλώνουμε τις άκρες της μπόλιας ώστε να κλιστεί καλά η γέμωση, τη βάζουμε σε ταψί και στο φούρνο ώσπου να ροδίσει.

**ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΚΑΙ ΚΑΛΗ ΟΡΕΞΗ**

Στάσα Ισηγιόνη

ΝΕΕΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΙΣ

• Συγκροτήθηκε σε σώμα το νέο Διοικητικό Συμβούλιο του **Συλλόγου Ρεθυμνίων Μικρασιατών** που προέκυψε, ύστερα από τις τελευταίες αρχαιρεσίες των μελών του. Η σύνθεσή του έχει ως εξής: **Πρόεδρος:** Παρασκευάς Συριανόγλου. **Αντιπρόεδρος:** Ανθούλα Μουμτζή. **Β' Αντιπρόεδρος:** Ελευθέριος Μιχάλας. **Γεν. Γραμματέας:** Μαρίνα Δογάνη - Περαπράκη. **Ταμίας:** Κυριάκος Αραμπατζόγλου. **Έφορος:** Ισίδωρος Μαρίνος. **Μέλος:** Σοφία Μαρσέλλου.

• Το νέο Διοικητικό Συμβούλιο της **Ένωσης Μικρασιατών Λαμίας «Ο Άγιος Χρυσόστομος Σμύρνης»**, που εκλέχθηκε στις 22 Μαρτίου 2009, συγκροτήθηκε σε σώμα. Η σύνθεσή του είναι η εξής: **Πρόεδρος:** Νικόλαος Μπισμπίκας. **Αντιπρόεδρος:** Νικόλαος Τσουκαλαδέλης. **Γεν. Γραμματέας:** Ελένη Κούντζου. **Ταμίας:** Δημήτριος Αϊβαλιώτης. **Αναπλ. Γραμματέας:** Ανδράνα Καρανάσιου. **Υπεύθυνος Κοινωνικών Σχέσεων και Επικοινωνίας:** Νικόλαος Κούντζος. **Υπεύθυνος το-**

μέα Εικαστικών Τεχνών: Γεώργιος Αγγελακόπουλος.

ΔΩΡΕΕΣ

• Εις μνήμην **ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΔΕΣΠΟΤΟΠΟΥΛΟΥ**, καθηγητού Πολιτικής Ιστορίας της Ελλάδος, επί τη συμπληρώσει πενταετίας από της τελευταίας ημέρας της ζωής του, 5 Αυγούστου 2004, τα αδέρφια του Κωνσταντίνος Δεσποτόπουλος και Ελισάβετ Μεζίλη, κατέθεσαν πεντακόσια (500) ευρώ υπέρ των σκοπών της Ενώσεως Σμυρναίων.

• Εις μνήμην **EMMANΟΥΗΛ Κ. ΚΑΛΛΙΓΕΡΗ** ο κύριος και η κυρία Νικολάου Βικέτου κατέθεσαν εκατό (100) ευρώ υπέρ των σκοπών της Ενώσεως Σμυρναίων.

• Εις μνήμην **ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΕΥΓ. ΚΑΛΑΦΑΤΗ**, ανηψιού του εθνοιερομάρτυρα Χρυσοστόμου Σμύρνης, ο κ. Νικόλαος Καφύγλης κατέθεσε εβδομήντα (70) ευρώ υπέρ των σκοπών της Ενώσεως Σμυρναίων.

Επάξια προαγωγή

Από την εφημερίδα «Φωνή της Μήλου» πληροφορηθήκαμε πως ο καλός φίλος και συνεργάτης της Ενώσεως Σμυρναίων κ. Χάρης Ν. Μπαμπούνης εξελέγη, τον περασμένο Ιούνιο, αναπληρωτής καθηγητής Νεότερης Ελληνικής Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Μεταφέροντας την είδηση εδώ, δηλώνουμε ταυτόχρονα τη βαθειά ικανοποίησή μας για την δίκαιη επιβράβευση του σεμνού αυτού επιστήμονα, ο οποίος μολονότι δεν επιδιώκει διόλου την προβολή του έχει προσφέρει πολ-

Χαράλαμπος Μπαμπούνης

λά. Ο κ. Χαρ. Μπαμπούνης γεννήθηκε στον Αδάμαντα της Μήλου Κυκλάδων το 1952. Σπούδασε ιστορία και αρχαιολογία στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Το 1998 αναγορεύθηκε διδάκτορας ιστορίας, το 2000 εξελέγη λέκτορας και το 2004 επίκουρος καθηγητής. Έχει συγγράψει έξι (6) βιβλία και έχει δημοσιεύσει πάνω από εκατό (100) επιστημονικές μελέτες στα ελληνικά, τα αγγλικά και τα γαλλικά πάνω σε θέματα Νεότερης Ελληνικής Ιστο-

ρίας, διοικητικής οργάνωσης του ελληνικού κράτους, ιστορίας της εκπαίδευσης, τοπικής ιστορίας κ.ά. Είναι μέλος πολλών επιστημονικών φορέων, της επιστημονικής επιτροπής του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. και πρόεδρος της Επιτροπής Διάσωσης και Έκδοσης του Ιστορικού Αρχείου της Ι. Μητροπόλεως Σύρου, Τήνου, Άνδρου, Κέας και Μήλου.

Στο Χάρη, πολλές ευχές για κάθε επιτυχία στα νέα του καθήκοντα.

v.x.B.

Πρεμιέρα από το Ιωνικό Θέατρο

Ο Αντώνης Παπαδόπουλος, από τις πιο ευαίσθητες θεατρικές μονάδες του μικρασιατικού χώρου, και οι συνεργάτες του στο Ιωνικό Θέατρο παρουσιάζουν την 1η Σεπτεμβρίου, ώρα 21.00, στο θέατρο «Θανάσης Βέγγος» του Κορυδαλλού την πρεμιέρα του έργου «Μας χωρίζει μια θάλασσα» ένα δραματικό μουσικαλ από τα ελάχιστα σύγχρονα ελληνικά έργα που ασχολούνται με το θέμα της Μικράς Ασίας και των επιπτώσεων της Μικρασιατικής Καταστροφής του 1922.

Το κείμενο και η σκηνοθεσία είναι του Αντώνη Παπαδόπουλου, η μουσική και τα τραγούδια του Γιώργου Κορνά, οι χορογραφίες της Μαρίας Χαλκιά. Παίζουν οι ηθοποιοί: Μαρία Αμερικάνου, Ελευθερία Καραμολέγκου, Νίκος Λουκάς, Γιάννης Μοναστηρόπουλος, Βιργινία Μπούτση, Ευγενία Πασπαλά, Άννα Ρουμπούλια, Σωτήρης Τζαμαλής, Μαρία Χαλκιά, Κυριάκος Ψαρράκος.

Με την ευκαιρία, διάβασα στην ιστοσελίδα του Ιωνικού Θεάτρου πως ο Δήμαρχος κ. Μπενετάτος και το Δημοτικό Συμβούλιο της Νίκαιας απέρριψαν αίτημα του θιάσου, που υποστηριζόταν από προέδρους μικρασιατικών σωματείων, για να

συμπεριληφθεί το έργο στις επετηακές εκδηλώσεις για τη Μικρασιατική Καταστροφή που θα γίνουν φέτος στη Νίκαια. Θα υπάρξει άραγε διάψευση από την πλευρά του Δημάρχου;

v.x.B.

ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ

Διμηνιαία έκδοση της
«ΕΝΩΣΕΩΣ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ»

Γραφεία:
Σκουφά 71Α & Μασσαλίας
106 80 Αθήνα
Τηλ.: 210 3633618 Fax: 210 3634636
E-mail: Ensmyrn@otenet.gr
www.enosismyrneon.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ:
Ευάγγελος Τσίρκας
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:
Νίκος Βικέτος
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ-ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗ:
Κορίνα Σπηλιώτη
ΠΑΡΑΓΩΓΗ:
PRESS LINE
Μάγερ 11 - 104 38 Αθήνα
Τηλ.: 210 5225.479

Ενυπόγραφα κείμενα εκφράζουν απόψεις των συγγραφέων και δεν απηχούν κατ' ανάγκη θέσεις της εφημερίδας ή της Ενώσεως Σμυρναίων.

«Η προάσπιση της παράδοσής μας χρέος όλων των Ελλήνων»

«**Σ**ε γειτονικούς λαούς οι οποίοι δεν διστάζουν να οικειοποιηθούν πτυχές του πολιτισμού και των επιτευγμάτων των προγόνων μας, υποχρεώνοντας την ελληνική Πολιτεία να αποδύεται σε έναν αγώνα δρόμου για να αποδείξει το αυταπόδεικτο και να αποκαταστήσει την ιστορική αλήθεια», αναφέρεται η υπουργός Εξωτερικών κ. Ντόρα Μπακογιάννη σε επιστολή που έστειλε στην πρόεδρο της «Ιωνικής Εστίας» Θεσσαλονίκης κ. Μελπ. Ρεϊζογλου – Ζαβιτσανάκη, ομοτ. καθηγήτρια Α.Π.Θ. με αφορμή το ταξίδι της «Κυβέλης» στη Μεσόγειο.

«Κατανοώ και συμμερίζομαι απόλυτα τη δικαιολογημένη σας ευαισθησία, απόρροια της μακραίωνης ιστορίας της πόλεως των προγόνων σας», γράφει στην επιστολή της η κ. Μπακογιάννη και υπογραμμίζει:

«Πληθώρα παραδειγμάτων, με πιο πρόσφατο τα εγκαίνια του νέου Μουσείου της Ακροπόλεως, μας υπενθυμίζουν ότι η μοναδική σε πλούτο και ένδοξες σελίδες ελληνική ιστορία αποτελεί αντικείμενο θαυμασμού από πολλούς λαούς, γειτονικούς μας και μη, οι οποίοι, δυστυχώς σε πολλές περιπτώσεις, δεν διστάζουν να οικειοποιηθούν πτυχές του πολιτισμού και των επιτευγμάτων των προγόνων μας, υποχρεώνοντας την ελληνική Πολιτεία να αποδύεται σε έναν αγώνα δρόμου για να αποδείξει το αυταπόδεικτο και να αποκαταστήσει την ιστορική αλήθεια».

Η υπουργός κάνει λόγο για

τις επαφές του γεν. προξένου της Ελλάδος στη Μασσαλία κ. Αντ. Αλεξανδριδη με αρμόδιους φορείς της ιστορικής πόλης και τη διαβεβαίωση του

Ελλήνων και κορυφαία προτεραιότητα του Υπουργείου Εξωτερικών. Στον αδιάκοπο και πολυμέτωπο αυτό αγώνα η ενεργός συνδρομή δραστή-

σμού της ιστορικής παράδοσης των Φωκαέων που επιχειρούν οι Τούρκοι, στέλνοντας την «Κυβέλη» στη Μεσόγειο. Σχολιάζοντας την απάντηση

της υπουργού ο κ. Τσαλικίδης δήλωσε: «Είμαστε ικανοποιημένοι από την ανταπόκριση και την απάντηση της κυρίας Μπακογιάννη. Θα παρακολουθούμε στενά τις εξελίξεις και σε κάθε περίπτωση θα διαφυλάξουμε και θα προασπίσουμε την ιστορία της Φώκαιας όπως οφείλουμε».

Για το ίδιο θέμα το Δημοτικό Συμβούλιο της Θεσσαλονίκης στη συνεδρίασή του στις 25 Ιουνίου 2009, αφού έλαβε υπόψη του σχετικό έγγραφο της «Ιωνικής Εστίας» και άλλα κείμενα στο διαδίκτυο, αποφάσισε ομόφωνα να ζητήσει από τις λιμενικές αρχές «να μην επιτρέψουν τον ελλιμενισμό της “Κυβέλης” στο λιμάνι της Θεσσαλονίκης».

Το έγγραφο της υπουργού Εξωτερικών κυρίας Ντόρας Μπακογιάννη προς την πρόεδρο της «Ιωνικής Εστίας» κυρία Μελπ. Ρεϊζογλου – Ζαβιτσανάκη.

δημάρχου κ. Jean - Claude Gaudin ότι το τουρκικό πλοίο δεν θα γίνει δεκτό με τιμές στην επίσημη προβλήτα της Μασσαλίας. Καταλήγοντας δε τονίζει:

«Η προάσπιση της ιστορικής μας παράδοσης αποτελεί τιμητικό χρέος όλων των

ριων Κοινοτήτων, όπως η δική σας αποτελεί πολύτιμο σύμμαχο».

Παρόμοια επιστολή έστειλε η κ. Μπακογιάννη και στον πρόεδρο της Κοινότητας Παλαιάς Φώκαιας κ. Μανώλη Τσαλικίδη, ο οποίος είχε διαμαρτυρηθεί για το σφετερι-

Προς τα Μέλη και τους Φίλους της Ενώσεως Σμυρναίων
Εάν διαθέτετε ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (e-mail) σας παρακαλούμε θερμά να μας ενημερώσετε στη διεύθυνση
ensmyrn@otenet.gr
Μας βοηθάτε να επικοινωνούμε μαζί σας σε ηλεκτρονική μορφή ταχύτερα και χωρίς τα έξοδα που απαιτεί η συνηθισμένη αλληλογραφία.

Ο πρόεδρος της Κοινότητας Π. Φώκαιας κ. Μ. Τσαλικίδης με τον συγγραφέα κ. Χ. Γιακουμή (στη μέση) και τον διευθυντή του Μουσείου Ιστορίας της Μασσαλίας κ. Α. Βεντρέν (δεξιά).

Μπροστά στις φωτογραφίες από την αξέχαστη πατρίδα. Ο κ. Βάιος Μύρκνας που άφησε τη Φώκαια της Μ. Ασίας σε ηλικία 3 ετών.

ΛΩΡΑΝ ΒΕΝΤΡΕΝ (διευθυντής Μουσείου Ιστορίας της Μασσαλίας): «Ακόμα και σήμερα πολλοί αναφέρουν τη Μασσαλία ως Φώκαια (Focce)»

Καλεσμένος του προέδρου της Κοινότητας Π. Φώκαιας Αττικής κ. Μανώλη Τσαλικίδη, ο διευθυντής του Μουσείου Ιστορίας της Μασσαλίας κ. Λωράν Βεντρέν έφθασε στην Αθήνα προκειμένου να παραστεί στην εκδήλωση «Φώκαια – Μασσαλία, ταξίδι δίχως τέλος στη Μεσόγειο» που πραγματοποιήθηκε στην Π. Φώκαια.

Ο διευθυντής του Μουσείου Ιστορίας της Μασσαλίας μίλησε για την ίδρυση της πόλης από τους Αρχαίους Φωκαείς και για τους άρρηκτους δεσμούς μεταξύ Μασσαλίας και Φώκαιας, όπως αυτοί προκύπτουν από τα αρχαιολογικά ευρήματα που φυλάσσονται

στο Μουσείο. Ένα από τα σημαντικότερα είναι το ξύλινο αλιευτικό πλοίο, το αρχαιότερο που έχει βρεθεί παγκοσμίως, το οποίο κατασκεύασαν Φωκαείς.

Στην εκδήλωση που έγινε το Σάββατο 25 Ιουλίου στο ανοικτό θέατρο της Π. Φώκαιας εκτός από τον κ. Βεντρέν μίλησαν: ο ιστορικός φωτογράφος και συγγραφέας κ. Χάρης Γιακουμής με θέμα «Νέες ανακαλύψεις φωτογραφιών στο αρχείο του Felix Sartiaux» και ο πρόεδρος της Κοινότητας Παλαιάς Φώκαιας κ. Μανώλης Τσαλικίδης με θέμα «Φώκαια – 3 χιλιετίες ιστορίας».

Η βραδιά πλαισιώθηκε μουσικά από τη Σταυρούλα Μανωλο-

πούλου στο τραγούδι και τον Κώστα Μπιλίση στο πιάνο οι οποίοι καθήλωσαν το κοινό τόσο με τις μουσικές τους επιλογές όσο και με τις εξαιρετικές τους ερμηνείες.

Παράλληλα με την εκδήλωση, στο χώρο του λιμανιού λειτούργησε από την Παρασκευή 24 μέχρι και την Κυριακή 26/7, έκθεση ιστορικών φωτογραφιών με τίτλο: «Felix Sartiaux 1913-1920. Πρόσωπα και τοπία από τη Φώκαια της Ιωνίας». Εκατοντάδες επισκέπτες είχαν την ευκαιρία να «γνωρίσουν» την πατρίδα που άφησαν οι Φωκαείς το 1922. Αξίζει να σημειωθεί ότι το σχολίο των περισσότερων είχε να κάνει με την εκπληκτική γεωγραφική μοι-

ότητα της μικρασιατικής Φώκαιας με την Παλαιά Φώκαια της Αττικής.

Σε δηλώσεις του στον Τύπο ο πρόεδρος της Κοινότητας Π. Φώκαιας κ. Τσαλικίδης τόνισε: «Επιθυμούμε τη σύσφιγξη των σχέσεων τόσο με τη Μασσαλία, όσο και με τις άλλες πόλεις-αποικίες των αρχαίων Φωκαίων στη Μεσόγειο (Ασέα Βέλια στην Ιταλία, Α' Εσκάλα στην Ισπανία κ.α.) μιας και οι κοινές καταβολές αποτελούν εφελτήριο αφενός για διαρκείς και ουσιαστικές πολιτιστικές ανταλλαγές, αφετέρου για συνεργασία οικονομική και αναπτυξιακή προς όφελος των πολιτών μας».

Η Άλωση της Πόλης στη «Στοά του Βιβλίου»

ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ τη συμπλήρωση 556 ετών από την πτώση της Βασιλεύουσας οργανώθηκε στη Στοά του Βιβλίου στις 30 Μαΐου 2009 εκδήλωση με θέμα «Τα πραγματικά αίτια της αλώσεως της Κωνσταντινουπόλεως». Μετά από τον πρόλογο εκ μέρους της Στοάς του Βιβλίου του κ. Δημ. Κακαβελάκη ακολούθησαν τέσσερις ανακοινώσεις ειδικών επιστημόνων.

Ο κ. Γιώργος Μουστάκης, θεολόγος – δρ. Κοινωνιολογίας, αναφέρθηκε μεταξύ άλλων στον χαρακτήρα του Βυζαντινού Κράτους και τη σημασία της Δ' Οικουμενικής εν Χαλκηδόνι Συνόδου (451 μ.Χ.), η οποία συνέβαλε στην απομάκρυνση των κατοίκων Αιγύπτου, Συρίας, Παλαιστίνης από τη βυζαντινή διοίκηση και στην εξάπλωση του Ισλάμ.

Η κ. Νίκα Πολυχρονοπούλου – Κλαδά, δρ. Μεσαιωνικής και Ευρωπαϊκής Ιστορίας, μίλησε για τις προσπάθειες υποταγής της Ανατολής από τη Δύση, στη συμβολή της αυτοκρατορίας της Νικαίας στην άνθηση των Γραμμάτων και των Τεχνών, στην ανακατάληψη της Βασιλεύουσας και στην προσπάθεια της δυναστείας των Παλαιολόγων για την διάσωση της αυτοκρατορίας.

Ο κ. Χρήστος Μπαλόγλου, δρ. Οικονομικών Επιστημών, αναφέρθηκε αναλυτικά στη θέση και στη στάση ενίων λογίων του φθίνοντος Βυζαντίου έναντι των προβλημάτων και τις προτάσεις των για την αντιμετώπιση της κρίσης, αναφέρθηκε δε στις περιπτώσεις των αδελφών Κυδώνη, του Βησσαρίωνος, του Μάρκου του Ευγενικού, του Γεωργίου Σχολάριου, του μετέπειτα πρώτου μετά την Άλωση Οικουμενικού Πατριάρχη Γεννάδιου.

Τέλος, η κ. Αγνή – Μαίρη Βασιλικοπούλου, καθηγήτρια Βυζαντινής Φιλολογίας, επικέντρωσε την ομιλία της στην αντίδραση του Piccolomini, του μεταγενέστερου Πάπα Πίου Β', στο άκουσμα του γεγονότος της Άλωσης, και στη συμβολή του Γενναδίου στη διάσωση της πολιτιστικής ταυτότητας του Γένους.

Στην εκδήλωση απηύθυναν χαιρετισμό ο κ. Ηλίας Φιλίπιδης, δρ. Κοινωνιολογίας, και ο κ. Νικ. Μαρκάτος, καθηγητής του Ε.Μ.Π. Συμμετείχε με παραδοσιακά τραγούδια η ομάδα τραγουδιού και χορού «Οι Ριζίτες».

Ν. Χ. Β.

Αναμνηστική φωτογραφία από την εκδήλωση της Ενώσεως Φίλων της Ακροπόλεως. Από αριστερά, ο γεν. γραμματέας του ΥΠΠΟ κ. Θεόδωρος Δραβίλλας, η αντιπρόεδρος της Ενώσεως Φίλων της Ακροπόλεως κ. αΑλκησις Χωρέμη, ο έφορος της Ακροπόλεως κ. Αλέξανδρος Μάντης, ο υπουργός Πολιτισμού κ. Αντώνης Σαμαράς, ο πρόεδρος της Ενώσεως Φίλων της Ακροπόλεως κ. Μανώλης Βασ. Νειάδας, η κυρία Γεωργία Αντ. Σαμαρά και ο καθηγητής κ. Δημήτρης Παντερμαλής.

Πάνω: Ο κ. Δημήτρης Παντερμαλής με τον Υπουργό Πολιτισμού κ. Αντώνη Σαμαρά.

Κάτω: Ο πρόεδρος της Ενώσεως Φίλων της Ακροπόλεως κ. Μανώλης Βασ. Νειάδας με τον καθηγητή κ. Δημήτρη Παντερμαλή.

Με ρίζες από τη Μικρά Ασία ο πρόεδρος του Νέου Μουσείου της Ακρόπολης

Τώρα που έσβησαν τα φώτα της δημοσιότητας γύρω για τα εγκαίνια του Νέου Μουσείου της Ακρόπολης, χρέος μας να γράψουμε με πολλή υπερηφάνεια πως ένας δικός μας άνθρωπος σήκωσε στους ώμους του όλο το έργο που χρειάστηκε να γίνει για να στεγαστούν και να αναδειχθούν τα μαρμαρένια γλυπτά της Ακρόπολης. Και αυτός δεν είναι άλλος από τον Πρόεδρο του Οργανισμού Ανέγερσης του Νέου Μουσείου της Ακρόπολης, τον καθηγητή κ. Δημήτρη Παντερμαλή, τον άνθρωπο «για όλες τις δουλειές», όπως γράφτηκε στον Τύπο, που έπρεπε να ολοκληρωθούν για να ανοίξει τις πύλες του το Νέο Μουσείο.

Ο 69χρονος καθηγητής Κλασικής Αρχαιολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Δημ. Παντερμαλής γεννήθηκε στην πρωτεύουσα της Βορ. Ελλάδας, και οι ρίζες του κρατούν από τις πατρίδες των Ελλήνων της Ανατολής. Η Πάνορμος της Μ. Ασίας είναι η

πατρίδα του πατέρα του Στέφανου Παντερμαλή, η Κερασούντα η πατρίδα της μητέρας του Ειρήνης Παντερμαλή το γένος Βασιλειάδου. Και οι δύο μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή ήλθαν και κατοίκησαν στον προσφυγικό συνοικισμό της Τούμπας στη Θεσσαλονίκη. Και ένα δεύτερο στοιχείο που σηματοδοτεί το επιστημονικό προφίλ του διακεκριμένου αυτού αρχαιολόγου είναι ότι υπήρξε συνεχιστής του ανασκαφικού έργου του μεγάλου του δασκάλου, Γεωργίου Μπακαλάκη, που γεννήθηκε στη Χηλή της Μ. Ασίας.

Προς τιμήν του κ. Παντερμαλή η Ένωση των Φίλων της Ακρόπολης και ο πρόεδρος της κ. Μανώλης Νειάδας οργάνωσαν επίσημο δείπνο στο β' όροφο του Νέου Μουσείου, στις 8 Ιουλίου, στο οποίο παρέστη ο υπουργός Πολιτισμού κ. Αντώνης Σαμαράς με τη σύζυγό του. Τον καθηγητή Παντερμαλή προσφώνησε ο πρόεδρος των Φίλων της Ακρόπολης κ. Μαν. Νειάδας. «Με δέος και όχι λιγότερη συ-

γκίνηση, κάτω από τη σκιά του Ιερού Βράχου, θέλουμε να σας συγχαρούμε, να σας ευχαριστήσουμε και να σας τιμήσουμε για το τόσο μεγάλο έργο που επιτελέσατε. Και όπως είναι γνωστό, για τα μεγάλα έργα δεν επαρκούν τα таланτα, απαιτείται και τάλαντο, με το οποίο πλουσιόπαροχα σας προίκισε η φύση», είπε στην αρχή της ομιλίας του ο κ. Νειάδας.

«Σε στρατιώτες μας του 1821, που γύρευαν να πουλήσουν σε ξένους αρχαία αγάλματα, ο Μακρυγιάννης έλεγε: «Αυτά, ωρέ, και δέκα χιλιάδες τάλαρα να σας δώσουνε, να μην καταδεχθείτε να βγουν από την Πατρίδα μας. Εμείς, γι' αυτά πολεμήσαμε». Αυτά τα αγάλματα, εσείς κύριε καθηγητά με τους άξιους συνεργάτες σας, τα συγκεντρώσατε, τα φροντίσατε, τα στεγάσατε στον ασφαλή αυτόν χώρο, τα αναδείξατε και πάλι στο Αττικό φως, όπως τους αρμόζει. Η Ακρόπολη βρήκε επιτέλους μετά από χρόνια το Μουσείο της που τόσο της έλειπε. Έγινε ένα

μαζί του, χωρίς κανένα χάσμα ανάμεσά τους». Σε άλλο σημείο της ομιλίας του ο κ. Νειάδας αναφέρθηκε στους στίχους του Νίκου Καζαντζάκη «Το πρώτο σου χρέος είναι να νιώσεις μέσα σου όλους τους προγόνους. Το δεύτερο, να φωτίσεις την ορμή τους και να συνεχίσεις το έργο τους. Το τρίτο σου χρέος, να παραδώσεις στο γιο σου τη μεγάλη εντολή να σε ξεπεράσει».

Όχι μονάχα ο γιος μου, αλλά και ο γιος του γιου μου βρίσκονται σήμερα εδώ μαζί μας. Αυτή τη διαχρονικότητα της γενιάς μας εκφράζει το μουσείο, αυτό αποτελεί, κύριε καθηγητά, ύψιστη εθνική προσφορά». Και ο κ. Νειάδας κατέληξε: «Η Ένωση των απανταχού Φίλων της Ακρόπολης σας απονέμει, αγαπητέ κύριε καθηγητά, τον Έπαινο της Εκκλησίας του Δήμου και σας εύχεται να συνεχίσετε να υπηρετείτε τους ευγενείς σας στόχους με τον ίδιο ενθουσιασμό για πολλά χρόνια. Είθε η αιγίς της Αθηνάς να διαφυλάττει πάντοτε το Ναό της».

Στη Σμύρνη των γονιών μας

Της ΛΕΝΑΣ ΚΑΠΝΙΑ
ΑΡΑΠΟΣΤΑΘΗ*

Στην αρχή ήταν για 'κείνη μονάχα ήχοι από λέξεις: Η Σμύρνη, το Αϊντίνι, το Κορδελιό, το Κεντρικό Παρθεναγωγείο, η Ευαγγελική, το Και... Ήχοι που κυκλοφορούσαν, που επέστρεφαν ξανά και ξανά στον παιδικό της κόσμο.

Πέρασε καιρός, μέχρι που οι λέξεις αυτές να βρουν το αντικειμενικό τους καταφύγιο μέσα σε κάποιες εικόνες χτισμένες από τις αφηγήσεις που τις συνόδευαν. Εικόνες απαλλαγμένες από την αίσθηση της ευτυχίας ή της φρίκης που αντιπροσώπευαν. Εικόνες θαμπές, σχεδόν κοινότυπες απ' τη συχνή επαναφορά τους στις συζητήσεις των μεγάλων.

Όμως κάποια στιγμή... μια στιγμή μόνο πριν να είναι υπερβολικά αργά, κατάλαβε... Και με το κασετόφωνο στο χέρι, έτρεξε σ' αυτούς που οι λέξεις αυτές τους ανήκαν κι αποτελούσαν μέρος της ζωής τους. Έτρεξε για να τους ζητήσει να την βοηθήσουν να δώσει στις λέξεις κάτι από την πραγματική τους υπόσταση. Κι άκουγε και ρωτούσε και το κασετόφωνο έγραφε συλλέγοντας τ' απομεινάρια από τις μνήμες των γερόντων που για αυτούς η Σμύρνη υπήρξε «η αλήθεια της ζωής τους». Λίγο πριν από το τέλος αυτής της ζωής.

Δε σκέφτηκε ποτέ πως θα μπορούσε να δει από κοντά αυτούς τους τόπους. Οι τόποι αυτοί, όπως και τα γεγονότα που σχετίζονταν μαζί τους, ανήκαν σ' ένα χώρο υπερβατικό. Πέρα από την «ιεροσυλία» της οπτικής επαφής.

Και ξαφνικά, λίγο πριν το τέλος και της δικής της ζωής, η ανάγκη να δει, ν' αγγίξει, ν' αναπνεύσει τα μέρη αυτά που γεννήθηκαν μέσα της μόνο σαν λέξεις, «Τα μέρη μας...», ορθώθηκε αδυσώπητη. Να προφθάσει να βρεθεί στις πα-

Η πρόσοψη του κτιρίου της νέας Ευαγγελικής Σχολής Σμύρνης, όπως είναι σήμερα. Δεξιά: Ό,τι έχει απομείνει από την οικία του Δημητρίου Μήτσορα στην Πούντα (Φωτό Α. Κ. - Α.).

Το Μπουλεβάρ Αλλιότι στην Πούντα (Φωτό Α. Κ. - Α.).

τρίδες, στους τόπους αυτούς που ζούσαν σιωπηλά μέσα στο αίμα της. Κι έκανε ένα βήμα προς τα εκεί. Και πάλι πισωγύριζε. «Άραγε θα μπορούσε ν' αντέξει την πίκρα ενός τέτοιου ταξιδιού;»

Όταν βγήκε από το ξενοδοχείο, όταν πάτησε το πόδι της στο χώμα της Σμύρνης, τίποτα απ' ότι φοβόταν δε συνέβη. Για κάμποση ώρα, για κάποιες ώρες, ήταν απλά σα να βρισκόταν σε μια οποιαδήποτε ξένη χώρα. Το «Είμαι στη Σμύρνη» ήταν μόνο μια σκέψη του μυαλού. Και η πρώτη βόλτα ξεκίνησε σαν μια περιήγηση στους απογευματινούς δρόμους μιας κάποιας άγνωστης πόλης.

Όλη η λαχτάρα που για βδο-

μάδες οδηγούσε τα χέρια της πρώτα πάνω στον πολύτιμο χάρτη του 1913, μετά στη σημερινή πραγματικότητα που σχεδίαζε ο δορυφόρος πάνω στην οθόνη του υπολογιστή, όλος ο ενθουσιασμός, όταν εντόπισε με σιγουριά τη θέση του σπιτιού, το ίδιο το σπίτι, του πατέρα της, όρθιο ακόμη, είχε καταχωνιαστεί κάπου μέσα της και σιωπούσε.

Η δύση στην παραλία ήταν απίστευτα γλυκιά. Ίδια όπως... τότε. Στο βάθος το Κορδελιό της μάνας της. Και καθώς το αεράκι που δυνάμωσε ανακάτωσε τα μαλλιά της ήρθαν στο νου της κάποια άλλα μαλλιά. Τα ξανθά μαλλιά της μητέρας της, της ανιψιάς του Χρυσόστομου Χ' Σταύρου,

που μικρό κοριτσάκι έτρεχε από τη «Σκάλα» που την είχε αφήσει το караβάκι Σμύρνη - Κορδελιό, να προφθάσει το μάθημα στο Κεντρικό Παρθεναγωγείο. Εκεί που καθηγήτριά της ήταν ο Νικόλαος Καπνιάς, ο πατέρας εκείνου που θα γινόταν κάποια στιγμή σύντροφος της ζωής της, στην Ελλάδα... μακριά από τη Σμύρνη.

Και στην πολύκοσμη παραλία ήρθε το δειλινό. Και συνέχισε να περπατά κρατημένη απ' το χέρι του άντρα της που η δύναμη, η κατανόηση κι η βράχνη σταθερότητά του άρχιζαν να παίρνουν όλο και πιο πολύ το ρόλο τους. Πίσω τους το Κορδελιό και η Δύση.

Η παραλία έγινε ξαφνικά πιο στενή. Οι πράσινες από γκαζόν επιχωματώσεις, που κάτωθι τους κρύβονταν ίσως οι τοίχοι καμένων σπιτιών των προγόνων της, σταματούσαν εκεί. Και τότε... Μέσα από τη θάλασσα που γινόταν σιγά-σιγά γκριζα, υψώθηκε μια σιωπηλή βοή από κλάματα και βογκητά. Μια βοή από ανθρώπους στριμωγμένους ανέλπιστα, δίπλα στην ελπίδα της φυγής προς τη θάλασσα. Ανθρώπους ζωντανούς, πεθαμένους, πληγωμένους. Μια βοή από ψυχές που αναστέναζαν κι εκλιπαρούσαν για βοήθεια ή για οίκτο...

Έδωξε βίαια από το νου της

την εικόνα αυτή, που κρύφτηκε αόρατη κάπου βαθιά μέσα της. Μπροστά της δυο κολόνες σε σχήμα πυρσών «Όχι δεν ήταν τυχαίο...» και στο βάθος ένας χάλκινος καβαλάρης με το χέρι απλωμένο να δείχνει την Ελλάδα... Αρνήθηκε στον εαυτό της να κοιτάξει και να ερμηνεύσει τις παραστάσεις στη βάση του αγάλματος. Με την άκρη της ματιάς της είχε διακρίνει ν' απεικονίζονται εκεί, ανθρώπινα μπουλούκια. «Όχι δεν μπορούσε, δεν ήθελε να τα κοιτάξει».

Την ώρα εκείνη την ακολούθησαν, αλλιώςτικες κάθε μέρα, οι εντυπώσεις κι οι κουβέντες, μιας ωραίας, ενδιαφέρουσας, εκδρομής. Όμως, όταν έφτανε το βράδυ... Ο ίδιος αχός της ανθρώπινης απελπισίας υψωνόταν από τη θάλασσα της προκουμαίας και χωνόταν, αδυσώπητα στην ψυχή της, είτε βρισκόταν στο παράθυρο του ξενοδοχείου, είτε περπατούσε δίπλα στο νερό. Σ' αυτό το ίδιο νερό της παραλίας της Σμύρνης.

«Ήταν αγώνας απελευθερωτικός» είπε καλόπιστα, η ξεναγός μας. «Οι Έλληνες ήταν οι κατακτητές. Ο Ελληνικός στρατός εισέβαλε στη Σμύρνη»

«Ήταν αγώνας απελευθερωτικός. Οι πρόγονοι των σημερινών Τούρκων είχαν κάποτε εισβάλει στα χώματα της Ιωνίας. Οι Έλληνες ήταν απελευθερωτές που προδομένοι απέτυχαν να ολοκληρώσουν την αποστολή τους», φώναζε η ψυχή του καθενός μας, μέσα στο πούλμαν.

Όμως κανείς δε θα μπορούσε να πει τι έφταιγε το κοριτσάκι με τα ξανθά μαλλιά. Τι έφταιγαν οι χιλιάδες σφαγμένοι της παραλίας. Σ' αυτό το γιατί δεν υπάρχει απάντηση. Κι εμείς, οι απόγονοι των Σμυρναίων, δεν πήγαμε εκεί ν' αποδείξουμε κάτι. Πήγαμε μόνο να προσκυνήσουμε στο κοιμητήριο των ψυχών των γονιών μας.

* Η κ. Λένα Καπνιά Αραποστάθη είναι Φυσικός-Πληροφορικός

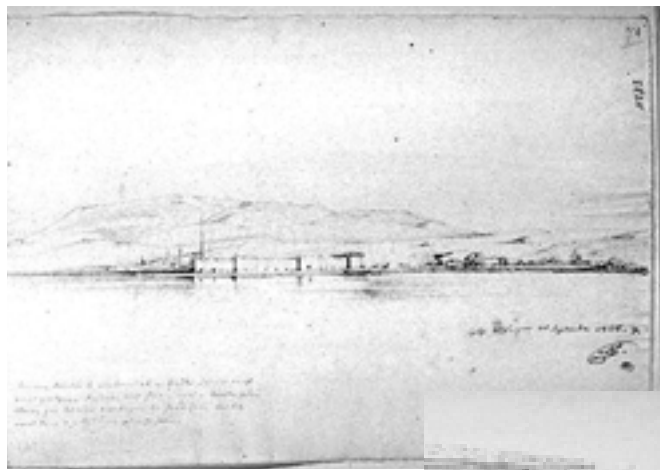
Η Σμύρνη του Montfort (1837 - 1838)

ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΣΤ. ΜΕΧΤΙΑΔΗ

Με τον όρο «Οριενταλισμός» αναφέρεται στην Ιστορία της Τέχνης και της Ζωγραφικής η μίμηση ή η αναπαράσταση των διαφόρων όψεων του «Ανατολικού» πολιτισμού από Ευρωπαίους συγγραφείς και καλλιτέχνες και γενικότερα η συμπάθεια προς την περιοχή. Οι Οριενταλιστές ζωγράφοι ασχολήθηκαν με την αποτύπωση σκηνών από χαρέμια, σεΐχηδων και άλλων εικόνων της Μέσης Ανατολής. Πιο γνωστοί είναι οι Delacroix, Ingres και (Henri) Rousseau. Ως «Ανατολή» χαρακτηρίζεται η περιοχή της ανατολικής Μεσογείου (αλλιώς Λεβάντε), δηλαδή η Οθωμανική αυτοκρατορία και κυρίως η Παλαιστίνη, η Συρία, ο Λίβανος και η Αίγυπτος.

Ένας από τους λιγότερο γνωστούς Οριενταλιστές ζωγράφους είναι ο Antoine Alphonse Montfort. Γεννήθηκε στο Παρίσι το 1802 και πέθανε το 1884. Ο Montfort εργάστηκε αρχικά με τους Horace Vernet και Antoine-Jean Gros. Το πάθος του για την Ανατολή αναπτύχθηκε πολύ νωρίς, το 1827, όταν συμμετείχε ως ζωγράφος στην αποστολή μίας φρεγάτας στη Μεσόγειο. Δέκα χρόνια αργότερα επανήλθε σε μία δεύτερη αποστολή στη Συρία, το Λίβανο και την Παλαιστίνη (1837-1838).

Επέστρεψε στη Γαλλία με εκατοντάδες προσχέδια, τα οποία δούλεψε σταδιακά. Σήμερα στο Μουσείο του Λούβρου σώζονται 917 σχέδια - πίνακές του με πλήθος απεικονίσεων της Ανατολής. Πρόκειται για πολύ λεπτομερή σχέδια τοπίων, ανθρώπων, ζώων. Σύμφωνα με τον Goarin Véronique «ο Montfort λειτούργησε ως συνεπής εθνο-

Πάνω: Σχέδιο του κόλπου της Σμύρνης και του Σαντζάκαλεσι, Montfort 1838.

Δεξιά: Σχέδιο σμυρναϊκής οικίας, Montfort 1837

γράφος ο οποίος έμαθε να μιλάει αραβικά, ντυνόταν όπως οι ντόπιοι, ταξίδευε με τα καραβάνια και κοιμόταν σε σκηνή. Οι μελέτες του είναι τίμια, αντικειμενικά ρεπορτάζ, όχι ηρωικά και αποδίδουν μία σωστή εικόνα ανάμεσα στους υπόλοιπους Οριενταλιστές ζωγράφους».

Τα σχέδια του Montfort συμπληρώνονται από χειρόγραφες σημειώσεις (σήμερα στη Bibliothèque Nationale de France). Έως και το θάνατό του το 1884 ο Montfort δούλεψε και ξαναδούλεψε τις συνθέσεις του και σήμερα το Μουσείο του Λούβρου διαθέτει πολλά από αυτά τα προσχέδια. Αν και τα περισσότερα θέματα του Montfort αποτυπώνουν εικόνες της Βηρυτού, του Λιβάνου και της Παλαιστίνης, ωστόσο φαίνεται ότι κατά το δεύτερό του ταξίδι (1837-38) έμεινε και στη Σμύρνη. Σήμερα σώζονται πέντε σχέδιά του από την παραμονή του στην πόλη: «Deux études de bateaux ; les côtes de Smyrne»

(1838 RF 7364), «Vue du golfe de Smyrne» (1838 RF 7363), «Cour d'une maison à Smyrne» (1837 RF 7347) και δύο σχέδια καμήλων από την περιοχή της Σμύρνης.

Από αυτά περισσότερο ενδιαφέρον έχουν τα σχέδια δύο σμυρναϊκών καϊκιών, το σχέδιο μίας σμυρναϊκής οικίας και το σχέδιο του κόλπου της Σμύρνης με το κάστρο Σαντζάκαλεσι. Τα θέματα αυτά είναι μάλλον πρωτότυπα και ειδικά οι απεικονίσεις του Σαντζάκαλεσι- του «Ξώκαστρου» των Σμυρναίων - είναι μάλλον λιγότερες και για αυτό ιδιαίτερα χρήσιμες.

Σημείωση: Εντόπισα τα σχέδια του Montfort στο www.europeana.eu τον Ιανουάριο του 2009. Οι πληροφορίες για τη ζωή του είναι από κείμενο του Goarin Véronique (www.louvre.fr) και τα στοιχεία για τον Οριενταλισμό προέρχονται από το www.arthistory.about.com/od/glossary/g/o_orientalism.htm

Η ΕΝΩΣΗ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ ΣΤΗΡΙΖΕΤΑΙ ΣΤΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΣΑΣ

Μπορείτε να στείλετε τη συνδρομή σας με ταχυδρομική επιταγή, από οποιοδήποτε κατάστημα των ΕΛ.ΤΑ., στη διεύθυνση Σκουφά 71^Α και Μασσαλίας, 106 80 Αθήνα.

Μπορείτε επίσης να την καταθέσετε στα γραφεία της Ενώσεως Σμυρναίων (Δευτέρα - Παρασκευή από 10.00 - 14.00) ή να την καταθέσετε στο λογαριασμό μας στην Εθνική Τράπεζα (αριθ. 155 / 482187- 40).

Σ' αυτή την περίπτωση **μην παραλείψετε** να δηλώσετε στην Τράπεζα οποσδήποτε **το ονοματεπώνυμό σας** και στη συνέχεια **να ενημερώσετε** τα γραφεία μας για την κατάθεσή σας, ώστε να σας πιστώσουμε και να σας στείλουμε τη σχετική απόδειξη.

Για οποιαδήποτε πληροφορία ή διευκρίνιση μη διστάσετε να μας καλέσετε στο τηλέφωνο 210-3633618.

Μικρασιάτες ιατροί στη Χίο των αρχών του 20ού αιώνα

Του δρ. ΑΝΔΡΕΑ ΦΡ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗ

Η Χίος είχε αναπτύξει από την αρχαιότητα στενούς δεσμούς με τα απέναντι Μικρασιατικά παράλια. Οι δεσμοί αυτοί έλαβαν ιδιαίτερη μορφή κατά τον 18ο και 19ο αιώνα και απλώθηκαν σε όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής. Αναπόφευκτα, αυτοί απλώθηκαν και στο επιστημονικό επίπεδο, αγκαλιάζοντας και την επιστήμη του Ιπποκράτη.

Σπουδαιόι λοιπόν ιατροί σημάδεψαν με την παρουσία τους τη Μικρασιατική γη, αλλά και το κοινό νησί της Χίου. Κύρια σημεία αναφοράς η χειρσόνησος της Ερυθραίας και η κοσμοπολίτισσα Σμύρνη. Από εδώ ξεκινούν το ταξίδι τους για την Ελλάδα Μικρασιάτες ιατροί, χωρίς βέβαια να αποκλείονται και άλλοι τόποι της αξέχαστης πατρίδας. Φθάνουν στη Χίο, άλλοτε αναζητώντας ζωτικό εθνικό χώρο, άλλοτε πάλι διωγμένοι από τα τραγικά γεγονότα του 1914 και του 1922. Μεταφέρουν τις λαμπρές σπουδές τους, την επιστημονική εμπειρία τους και κυρίως, τον πολιτισμό του πιο ακμαίου κομματιού του Ελληνισμού, αυτού της Μικράς Ασίας.

Το επιστημονικό και κοινωνικό έργο τους στη νέα πατρίδα είναι σπουδαίο. Πραγματικό φιλί ζωής η προσφορά τους σε όλους τους τομείς της ζωής του νησιού.

Αλλά ας δούμε αναλυτικά τους Μικρασιάτες ιατρούς που έφθασαν στη Χίο από τα τέλη του 19ου μέχρι και τις αρχές του 20ού αιώνα. Στο Αρχείο του Ιατρικού Συλλόγου Χίου¹ αναφέρονται (με αλφαβητική σειρά) οι παρακάτω ιατροί.

Αναμισάκης Γεώργιος του Δημητρίου. Γεννήθηκε στην Κρήνη το 1871. Έλαβε το πτυχίο του από το Εθνικό Πανεπιστήμιο το 1891. Άσκησε την Ιατρική από τον επόμενο χρόνο, ενώ εργάστηκε ως Παθολόγος - Μαιευτήρας στη Χίο από το 1898. Απεβίωσε στις 13 Μαρτίου του 1946.

Δριτσάκης Ιωάννης του Κων-

Ο γιατρός Γεωργ. Αναμισάκης (αρχείο Ανδρέα Μιχαηλίδη).

Ο γιατρός Μιχ. Περίπινιάς (αρχείο Ανδρέα Μιχαηλίδη).

Ο γιατρός Σωτ. Σωτηρόπουλος (αρχείο Ανδρέα Μιχαηλίδη).

Ο γιατρός Διον. Χατζησταύρου (αρχείο Μελοπομένης Κουφάκη).

σταντίνου. Γεννήθηκε στα Αλάτσατα το 1874. Έλαβε το πτυχίο του από την Ιατρική Σχολή της Μόσχας το 1902. Άσκησε την Παθολογία στη Χίο από το 1924. Απεβίωσε στις 3 Μαρτίου του 1940.

Ευγενίδης Ανέστης του Γρηγορίου. Γεννήθηκε στο Ικόνιο το 1898. Έλαβε το πτυχίο του από το Εθνικό Πανεπιστήμιο το 1925. Διετέλεσε Διευθυντής του Υγειονομικού Κέντρου Χίο από το 1935 μέχρι το 1945, οπότε και αναχώρησε για την Αθήνα.

Ιατρού Μελέτιος του Κωνσταντίνου. Γεννήθηκε στο Προκόπι της Μ. Ασίας το 1911. Έλαβε το πτυχίο του από το Εθνικό Πανεπιστήμιο το 1938. Άσκησε τη Μι-

κροβιολογία στη Χίο από το 1961. Το 1963 τον συναντάμε ως Μικροβιολόγο του ΙΚΑ.

Ισιδωρίδης Απόστολος του Ισιδώρου. Γεννήθηκε στην Κρήνη το 1869. Έλαβε το πτυχίο του από το Εθνικό Πανεπιστήμιο το 1898. Άσκησε την Παθολογία στη Χίο από το 1914 μέχρι το 1937. Συνταξιοδοτήθηκε το 1937.

Κουμπιάς Δημήτριος του Γεωργίου. Γεννήθηκε στην Αγ. Παρασκευή το 1858. Έλαβε το πτυχίο του από το Εθνικό Πανεπιστήμιο το 1900. Άσκησε την Παθολογία στη Χίο από το 1914 μέχρι το 1922. Συνταξιοδοτήθηκε πρόωρα λόγω ασθένειας². Απεβίωσε στις 21 Οκτωβρίου 1940.

Περίπινιάς Μιχαήλ του Νικο-

λάου. Γεννήθηκε στη Σμύρνη το 1903. Έλαβε το πτυχίο του από το Εθνικό Πανεπιστήμιο το 1929. Άσκησε την Μαιευτική - Γυναικολογία και Δερματολογία - Αφροδισιολογία στη Χίο από το 1940. Το 1963 τον συναντάμε ως Δερματολόγο του ΙΚΑ. Κατά την περίοδο 1940 - 1945 άσκησε στην Αιγιαλεία. Υπήρξε παράλληλα σπουδαίος ιεροψάλτης, αφήνοντας σημαντική παρακαταθήκη στην ψαλτική τέχνη.

Σωτηρόπουλος Αλέξανδρος του Σωτηρίου. Γεννήθηκε στη Σμύρνη το 1876. Έλαβε το πτυχίο του από το Εθνικό Πανεπιστήμιο το 1926. Άσκησε την Οφθαλμολογία στη Χίο από το 1923(;) μέχρι το 1953. Απεβίωσε στις 25 Νοεμβρίου του 1955.

Σωτηρόπουλος Σωτήριος του Αλεξάνδρου. Γεννήθηκε στη Σμύρνη το 1910. Έλαβε το πτυχίο του από το Εθνικό Πανεπιστήμιο το 1933. Άσκησε την Οφθαλμολογία στη Χίο από το 1935. Απεβίωσε στις 12 Μαΐου του 1949³.

Τσιμέντης Νικόλαος του Λωνίδα. Γεννήθηκε στη Ραιδεστό το 1907. Έλαβε το πτυχίο του από το Εθνικό Πανεπιστήμιο το 1929. Άσκησε την Παθολογία και χορηγούσε φάρμακα στον Κάμπο από το 1931 μέχρι το 1937. Απεβίωσε στις 6 Ιανουαρίου του 1942 από φυματίωση του πνεύμονα.

Τσολάκας Νικόλαος του Κωνσταντίνου. Γεννήθηκε στα Αλάτσατα το 1879. Έλαβε το πτυχίο του από το Εθνικό Πανεπιστήμιο το 1902. Άσκησε την Παθολογία στη Χίο από το 1914. Συνταξιοδοτήθηκε το 1959.

Χατζησταύρου Διονύσιος του Σταύρου. Γεννήθηκε στο Αϊδίνιο το 1859. Έλαβε το πτυχίο του από το Εθνικό Πανεπιστήμιο το 1926. Άσκησε την Παθολογία στις Οινούσες μετά το 1942. Το 1963 τον συναντάμε ως ιατρό του Οίκου Ναύτου. Συνταξιοδοτήθηκε το 1970.

Εκτός από τους προαναφερθέντες, σημαντική υπήρξε η παρουσία και άλλων Μικρασιατών ια-

τρών, τους οποίους και αναφέρομε στη συνέχεια:

Ο ιατρός **Ιπποκράτης Ξανθίας** ήταν Σμυρνιός στην καταγωγή. Απεφοίτησε την Ευαγγελική Σχολή το 1890, σπούδασε Ιατρική στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και μετεκπαιδεύτηκε σε Νοσοκομεία της Γαλλίας. Προσέφερε τις υπηρεσίες του σε στρατιωτικά Νοσοκομεία των Αθηνών ως εκπαιδευτής. Το 1911 αναφέρεται ως Διευθυντής Χειρουργός του Σκυλίτσιου Νοσοκομείου της Χίου όπου όμως πρέπει να παρέμεινε για ολιγόμηνο διάστημα⁴. Ο Ι. Ξανθίας είχε δημοσιεύσει και σχετική μελέτη με την οποία υπεστήριζε τη δημιουργία Φθισιατρείου σε απομακρυσμένη θέση από το χώρο του Νοσοκομείου της Χίου⁵.

Ο ιατρός **Νικόλαος Βλάμος** ήταν Μικρασιατικής καταγωγής από τη χερσόνησο της Ερυθραίας. Φοίτησε στην Κρηναία Σχολή και στη συνέχεια στο Γυμνάσιο Χίου. Σπούδασε Ιατρική στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και μετεκπαιδεύτηκε στο Παρίσι. Άσκησε την Ιατρική στη Χίο μετά τους διωγμούς. Υπήρξε ισχυρός κοινωνικός παράγων των Μικρασιατών της Χίου. Συνέταξε ενδιαφέρουσα μελέτη περί της Ερυθραίας, την οποία όμως δεν πρόλαβε να εκδώσει. Απεβίωσε τον Ιούνιο του 1935⁶.

Ο ιατρός **Μιχαήλ Ισηγόνης** γεννήθηκε στη Σμύρνη το 1854. Ήταν γιος του μεγάλου παιδαγωγού Αντωνίου Ισηγόνη, ο οποίος ίδρυσε το «*Ελληνικό Παιδαγωγείον Σμύρνης*»⁷. Το 1871 σπούδασε στο κλασσικό Γυμνάσιο της Halle στη Σαξονία. Στη συνέχεια σπούδασε Ιατρική στη Βασιλεία της Ελβετίας και μετά ειδικεύτηκε στην Οφθαλμολογία στην Κλινική του καθ. H. Schiess. Το 1880 επέστρεψε στη Σμύρνη, όπου άσκησε με μεγάλη επιτυχία την Οφθαλμολογία. Δηύθυνε για πολλά χρόνια την Οφθαλμολογική Κλινική του Γραικικού Νοσοκομείου της Σμύρνης «Ο Άγιος Χαράλαμπος»⁸.

Το 1896 παντρεύτηκε την Ελένη Κρουσουλέντη, της οποίας η οικογένεια καταγόταν από τη Χίο. Μετά το θάνατο της γυναίκας του, το 1905 παντρεύτηκε την Ευφροσύνη Δημ. Αντωβικ.

Υπήρξε πολυγραφότατος, δημοσιεύοντας εργασίες σε ελληνι-

κά και γερμανικά περιοδικά. Φοιτητής ακόμα, το 1876 δημοσίευσε την εργασία «*Ο Αριστοτέλης ως ζωόφιλος*» η οποία δημοσιεύθηκε στο φιλολογικό περιοδικό της Σμύρνης «*Ο Όμηρος*». Συνέγραψε την πραγματεία «*Περί οράσεως θεωρία του Αριστοτέλους*»⁹ η οποία δημοσιεύθηκε σε περιοδικά της Ελβετίας και του Βερολίνου. Κατά το Συνέδριο των Ελλήνων ιατρών του 1887 ανακοίνωσε την εργασία «*Η εξάπλωση της μυωπίας εν τοις σχολείοις της Σμύρνης*»¹⁰.

Η σχέση του με τη Χίο ξεκίνησε από το 1881, οπότε και συμμετείχε στη διεθνή αποστολή η οποία ήλθε από τη Σμύρνη για την περίθαλψη των τραυματιών του φοβερού σεισμού που συγκλόνισε τότε τη Χίο¹¹.

Μόλις κηρύχθηκε ο πρώτος παγκόσμιος πόλεμος, ο Μιχαήλ Ισηγόνης βρίσκεται για διακοπές στη Μυτιλήνη. Εκεί μένει αποκλεισμένος και μετά από μικρό διάστημα περνά στη Χίο όπου και παραμένει μέχρι τη λήξη του πολέμου.

Η παραμονή του στη Χίο (1914-1919)¹² είναι εξαιρετικά γόνιμη:

Αναπτύσσει έντονη κοινωνική δραστηριότητα, κάτι που άλλωστε άρμοζε στη φύση του. Συνδέεται με τους Γενικούς Διοικητές Νήσων Μ. Πετυχάκη και Γ. Παπανδρέου και συνεργάζεται μαζί τους σε υγειονομικά ζητήματα. Προϊόν αυτής της συνεργασίας υπήρξε η οργάνωση του αντιτραυματικού αγώνα στο νησί, καθώς και η ίδρυση Οφθαλμολογικής Κλινικής του γνωστού Δημόσιου Οφθαλμιατρείου¹³, για την περίθαλψη των απόρων ασθενών και των προσφύγων.

Άλλη σημαντική ενέργεια του Μ. Ισηγόνη ήταν και η πρωτοβουλία για τη δημιουργία του Ιατρικού Συλλόγου Χίου¹⁴, ο οποίος ιδρύθηκε στις 4 Ιουνίου του 1917¹⁵. Ο ίδιος δεν αναμίχθηκε ενεργά στη Διοίκηση του Ιατρικού Συλλόγου. Το όνομά του περιλαμβάνεται μόνο στα αναπληρωματικά μέλη της πρώτης Δεοντολογικής Επιτροπής του Ιατρικού Συλλόγου. Φαίνεται ότι σκόπευε με την πρώτη ευκαιρία να επιστρέψει στην πατρίδα. Πράγματι, αμέσως μετά την είσοδο των ελληνικών στρατευμάτων στη Σμύρνη το 1919, επιστρέφει για να συνεχίσει το επιστημονικό και

κοινωνικό του έργο¹⁶.

Ο Μ. Ισηγόνης, κατά την παραμονή του στη Χίο, λειτουργούσε Οφθαλμολογική Κλινική στην οδό Π. Κουντουριώτου¹⁷. Λίγες μέρες πριν την καταστροφή της Σμύρνης, τον Αύγουστο του 1922, βρίσκεται στη Μυτιλήνη, αποφεύγοντας έτσι τα τραγικά γεγονότα. Στη συνέχεια καταφεύγει στην Αθήνα όπου περνά δύσκολα χρόνια και τελικά πεθαίνει, το 1931, βαθιά πικραμένος για τη μεγάλη εθνική συμφορά.

Ο ιατρός **Δημήτριος Στάης** γεννήθηκε το 1872 στα Κύθηρα. Φοίτησε στην Ευαγγελική Σχολή της Σμύρνης. Σπούδασε Ιατρική στην Αθήνα και στη συνέχεια στο Παρίσι. Παντρεύτηκε τη Μαρία Αποστολίδη. Το 1896 εγκαταστάθηκε στη Σμύρνη όπου και άσκησε την Παθολογία και τη Μαιευτική. Υπήρξε Διευθυντής του Μαιευτικού Τμήματος στο Ελληνικό και Αγγλικό Νοσοκομείο. Από το 1913 έως το 1918 εργάστηκε στην Αθήνα. Μετά την καταστροφή του 1922 έμεινε για κάποιο διάστημα στη Χίο. Στη συνέχεια εγκαταστάθηκε μόνιμα στην Αθήνα όπου και συνεργάστηκε με τον καθ. Αραβαντινό σε ιδιωτική Κλινική επί της Πατησίων. Συνέγραψε επιστημονικές μελέτες σε θέματα Μαιευτικής. Το 1912 εξέδωσε πραγματεία «*Περί του εγκαρσίου σχήματος*». Διετέλεσε Διευθυντής του Δημοτικού Μαιευτηρίου Αθηνών¹⁸. Ενθάρρυνε τη Ζηνοβία Κοκκάλη στην ίδρυση του Μαιευτηρίου της Χίου¹⁹ και χρημάτισε πρώτος Διευθυντής ιατρός από της ιδρύσεώς του²⁰.

Η προσφορά των προαναφερθέντων ιατρών στην αντιμετώπιση της ασθένειας στη Χίο ήταν τεράστια. Οι φτωχογειτονιές του νησιού μας, οι πρόσφυγες των πρώτων χρόνων²¹, αλλά και οι υπόλοιποι Χιώτες αργότερα, δέχτηκαν τις πολύτιμες υπηρεσίες.

Σημειώσεις

1. «*Μητρών Ιατρικού Συλλόγου Χίου καταρτισθέν τον Μάρτιον του 1939-Νέον*», σσ.1 κ.ε.

2. Το 1932 εισήχθη στο Γηροκομείο του Νοσοκομείου [Γενικά Αρχεία του Κράτους, Αρχεία Ν. Χίου, Α Β Ε 1256, Αρχείο Νοσοκομείου Χίου, 11 - «*Κόπια επιστολών Σκυλιτσείου Νοσοκομείου Χίου Νο 3*» φ. 436]

3. Βλ. και Χαβιάρα - Καραχάλιου Σ., *Χιώτες οφθαλμίατροι στο α' μισό του αιώνα μας*, Αθήνα 1984

4. Βέρας Σ., «Οι Έλληνες ιατροί της Σμύρνης», περ. *Μικρασιατικά Χρονικά*, τ. 2 (1939), σ. 355 επίσης Σολωμονίδης Χρ., *Η Ιατρική στη Σμύρνη*, Αθήνα 1955, σ. 123

5. Ξανθίας Ιππ., *Μελέτη επί του επί τάπητος ζητήματος της ανεγέρσεως Φθισιατρείου εν τω περιβόλω του Σκυλιτσείου Νοσοκομείου*, Εν Χίο 1911

6. εφημ. *Παγκιακή*, αρ. φ. 2705 28 Ιουν. 1935, επίσης εφημ. *Νέα Χίος*, αρ. φ. 3893 1 Ιουλ. 1935

7. Ισηγόνης Αντ., «Το Ελληνικόν Παιδαγωγείον Σμύρνης», περ. *Μικρασιατικά Χρονικά*, τ. 12 (1965), σ. 79

8. Χαβιάρα - Καραχάλιου Σ., «Οι οφθαλμίατροι της Σμύρνης κατά τον 19ο και στις αρχές του 20ού αιώνα», *Δελτίον της Ελληνικής Οφθαλμολογικής Εταιρείας*, τ. 56 (1987) (ανάτυπο)

9. Σολωμονίδης Χρ., *Η Ιατρική στη Σμύρνη*, Αθήνα 1955, σ. 110

10. Βέρας Σ., «Οι Έλληνες ιατροί της Σμύρνης», περ. *Μικρασιατικά Χρονικά*, τ. 2 (1939), σ. 342

11. Παϊδούσης Μ., «Μιχαήλ Αντωνίου Ισηγόνης (1854-1931)», περ. *Μικρασιατικά Χρονικά*, τ. 15 (1972), σ. 182

12. Σπεράντσας Στ., *Οι Έλληνες γιατροί λογοτέχνες από την Αλωση ως τα σήμερα*, Αθήνα 1961, σ. 130

13. Ως πιθανότερη ημερομηνία ίδρυσης του Δημόσιου Οφθαλμιατρείου αναφέρεται η 7η Αυγούστου του 1919 [*Ελληνικός Οδηγός*, Κυριέρης - Γιαννόπουλος και Σία, 1921, σ. 7]

14. Καραράς Ν., «Μιχαήλ Αντ. Ισηγόνης και ανέκδοτα προς αυτόν γράμματα», περ. *Μικρασιατικά Χρονικά*, τ. 15 (1972), σ. 163

15. εφ. *Νέα Χίος*, 6 Ιουν. 1917, αρ. φ. 674

16. Καραράς Ν., «Μιχαήλ Αντ. Ισηγόνης και ανέκδοτα προς αυτόν γράμματα», περ. *Μικρασιατικά Χρονικά*, τ. 15 (1972), σ. 163

17. περ. *Τετράδια μνήμης*, τ. Χίος 1915, σ. 52

18. Βλαδίμηρος Λ., «Γιατροί της Σμύρνης εθελοντές στο Ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897», εφημ. *Μικρασιατική Ηχώ*, αρ. φ. 377, Ιούλιος-Αύγουστος 2005, σσ. 6,13· επίσης Βέρας Σ., «Οι Έλληνες ιατροί της Σμύρνης», περ. *Μικρασιατικά Χρονικά*, τ. 2ος (1939), σ. 353 επίσης Σολωμονίδης Χρ., *Η Ιατρική στη Σμύρνη*, Αθήνα 1955, σ. 126

19. Προφορική πληροφορία της εγγονής του κ. Μαίρης Λ. Μιχάλου (31/7/2007)

20. Μιχαηλίδης Α., *Cum Deo*, Χίος 2002, σ. 16

21. Τη στενή συσχέτιση της φυματίωσης με τον εξαθλιωμένο προσφυγικό πληθυσμό της Χίου απέδειξε με σχετική μελέτη του ο ιατρός Κωνσταντίνος Δεμιρτζάκης. Παρατήρησε μεγάλη επίπτωση του νοσήματος σε σχολεία όπου φοιτούσαν άποροι μαθητές και κυρίως παιδιά προσφυγικών οικογενειών (Βαγβάσι, Λειβάδια, Αγ. Θωμάς κ.α.) [Δεμιρτζάκης Κ., Έρευνα επί της συχνότητας της φυματίωσης εν τη νήσω Χίο, και ιδία του φυματικού δείκτου των μαθητών της Χίου κατά τα έτη 1945-1950, περ. *Ακαδημαϊκή Ιατρική*, αρ. 210 (1956), σ. 217]

Οι πρόσφυγες και η εγκατάστασή τους

Του ΤΣΑΡΑΣ Π. ΧΟΟΥΛΑΝΤ

Το 1928, το Ελληνικό Γραφείο Ενημέρωσης (Hellenic Information Bureau) στην Ουάσιγκτον και η Αγγλοελληνική Ένωση (Anglo-Hellenic League) στο Λονδίνο, κυκλοφόρησαν από κοινού, ένα μικρό βιβλίο στα αγγλικά με τίτλο «Ματιές στην Ελλάδα» (Glimpses of Greece)¹, που απευθύνεται σε ξένους που θέλουν να ταξιδέψουν στην Ελλάδα. Εκδότης είναι ο Brainerd P. Salmon². Εκτός από πρακτικές πληροφορίες, περιλαμβάνει άρθρα γραμμένα από Βρετανούς και Αμερικανούς ειδικούς, γνώστες της ελληνικής πραγματικότητας σε κάθε τομέα. Για το καντό, εκείνη την εποχή, προσφυγικό θέμα περιλαμβάνει ένα εξαιρετικά ενδιαφέρον άρθρο του Τσάρλς Π. Χόουλαντ³ δεν είναι, βέβαια, τυχαίος. Από το 1924 μέχρι το 1926 ήταν ο Πρόεδρος της Επιτροπής Αποκαταστάσεως Προσφύγων (ΕΑΠ), του αυτόνομου οργανισμού που ιδρύθηκε το 1923 από την Κοινωνία των Εθνών και είχε την ευθύνη για την αποκατάσταση των προσφύγων. Ο Χόουλαντ διαδέχθηκε στη θέση του Προέδρου τον Χένρι Μοργκεντάου. Ήταν, επομένως, αυτός που γνώριζε από πρώτο χέρι τα προβλήματα των προσφύγων και της αποκατάστασής τους. Παραθέτουμε στη συνέχεια, σε ελληνική απόδοση, αποσπάσματα από το άρθρο του Τσάρλς Π. Χόουλαντ.

Ένας επισκέπτης που γνώριζε την Ελλάδα πριν από το 1922 και ξανάρχεται θα σκεφθεί ότι έχει συμβεί κάποια μεταμόρφωση του Αιγαίου. Δεν μπορεί να φύγει από την Αθήνα χωρίς να περάσει μέσα από ένα ή περισσότερα προάστια των Ελλήνων προσφύγων από την Ιωνία, που ξεχειλίζουν από δραστηριότητα. Δεν μπορεί να ταξιδέψει οπουδήποτε στη Μακεδονία, στη Θράκη ή στην Κρήτη, για να φθάσει σε κάποιο χωριό, χωρίς να διασχίσει κάποιο νέο οικισμό που ευημερεί και συντίθεται εξ ολοκλήρου από οικογένειες οι οποίες ζούσαν στην Ασία για τριάντα αιώνες και έχουν μεταφερθεί στην ελληνική γη μόλις πριν από μερικά χρόνια ή μήνες.

Ο αριθμός των Ελλήνων που διώχθηκαν στην Ελλάδα από τον νικητή τουρκό στρατό ή που διασχίσανε το Αιγαίο ή πορεύθηκαν διά ξηράς, από τη Θράκη, σε εφαρμογή των συνθηκών μεταξύ του τέλους του 1922 και του 1924, δεν ήταν μικρότερος από 1.400.000, από τους οποίους όλοι εκτός από 200.000, ήταν εντελώς άποροι. Η αναλογία είναι η ίδια σαν μέσα σε λίγους μήνες 30.000.000 φυγάδων να έφθαναν στα αμερικανικά λιμάνια του Ατλαντικού. Δυστυχία τέτοιας κλίμακας δεν έχει υπάρξει στη σύγχρονη εποχή. Τα μαρτύρια της φυγής ήταν μονάχα το επιστέγασμα των σφαγών, των πυρπολήσεων των πόλεων και των χωριών, των επιδημιών, της έκθεσης στο κρύο του χειμώνα, σε πολλές περιπτώσεις των ψυχικών ταλαιπωριών μορφωμένων και ευαίσθητων ανθρώπων. Η δυστυχία ήταν μεγαλύτερη από ό,τι μπορεί να υποθέσει κανείς από τους αριθμούς, διότι ένα υπερβολικά μεγάλο ποσοστό των προσφύγων ήταν ηλικιωμένοι άνδρες, γυναίκες και παιδιά, καθώς πολλοί α-

πό τους ενήλικες άνδρες είχαν σφαγεί ή είχαν εξοντωθεί από τις επιπτώσεις της μετακίνησής τους στο εσωτερικό της Τουρκίας σε «τάγματα εργασίας».

Δεν έχει υπάρξει στην ιστορία άλλη τέτοια αποδημία, άλλη τέτοια καταστροφή ενός αρχαίου πολιτισμού. Οι εξόριστοι Ουγενότοι του 16ου και του 17ου αιώνα δεν ήταν ούτε το ένα τρίτο αυτών της ελληνοτουρκικής ανταλλαγής. Ο πληθυσμός των Μουσουλμάνων και των Εβραίων που εκδιώχθηκαν από την Ισπανία από τον Φερδινάνδο και την Ισαβέλλα και τους διαδόχους τους δεν ήταν ούτε το δέκατο. Αυτή η πλημμύρα δυστυχισμένων υπάρξεων στερημένων από τα υλικά αγαθά της ζωής, σωματικά εξαντλημένων και με διαλυμένο ηθικό κατέκλυσε σαν χείμαρρος μια χώρα που ήταν συνεχώς σε πόλεμο για δέκα χρόνια, της οποίας οι πλουτοπαραγωγικοί πόροι και η αξιοπιστία είχαν σε μεγάλο βαθμό καταστραφεί. Όμως, το πείσμα της φυλής, είναι τέτοιο που σχεδόν όλοι οι πρόσφυγες στεγάστηκαν, σιτιστηκαν, ντύθηκαν και υποστηρίχθηκαν πνευματικά. Η ομοιογένεια του ελληνικού λαού, η θέλησή του για προσπάθεια, η εμπιστοσύνη που ήταν ικανός να προκαλέσει στους κύκλους με επιρροή στην Ευρώπη, η ικανότητά του να θέσει υπό έλεγχο μια κατάσταση χωρίς προηγούμενο, οδήγησε σε θριαμβευτικό αποτέλεσμα. «Αν το ελληνικό έθνος αναγκαζόταν να συρρικνωθεί στον πληθυσμό της νήσου Αίγινας», είπε ένας από τους παρατηρητές των γεγονότων εκείνης της εποχής, «πάλι θα είχα εμπιστοσύνη για την πλήρη νεκρανάστασή του».

Οι ελληνικοί πληθυσμοί, που ξεριζώθηκαν από διάφορες επαρχίες της Τουρκίας ή υπό τουρκικό έλεγ-

χο, υπήρξαν γηγενείς για περισσότερους από τριάντα αιώνες. Όταν ο τουρκικός ιμπεριαλισμός στην Ευρώπη είχε χάσει τη δύναμή του και έφθινε, η συσσώρευση πληθυσμού που προκλήθηκε στην τουρκική ενδοχώρα δημιούργησε έναν δυναμικό εθνικισμό που τελικά επέμενε στην εκδίωξη από τα τουρκικά εδάφη των γηγενών Ελλήνων. Η καταστροφή από τη Σερβία και την Ελλάδα της τουρκικής κυριαρχίας στη Μακεδονία και στη δυτική Θράκη προκάλεσε μια επιθυμία μεταξύ των Τούρκων, ότι η Μικρασία έπρεπε να είναι μια καθαρά τουρκική επικράτεια. Το ενάμισο εκατομμύριο Ελλήνων στην Ανατολία και σε άλλες τουρκικές επαρχίες, κάτοικοι και υπήκοοι της Τουρκίας, που ανήκαν όμως λόγω θρησκευματος και πολιτισμού σε μια ξένη φυλή, θεωρήθηκε από τον εθνικισμό των Νεότουρκων ως στοιχείο μόνιμου κινδύνου και η νικήτρια Τουρκία επέμενε σε έναν όρο στη Συνθήκη της Λωζάνης με τον οποίο, αυτοί τους οποίους δεν είχε εκδιώξει ο τουρκικός στρατός να πρέπει να ανταλλάγουν με εκείνους τους μουσουλμάνους που κατοικούσαν στην Ελλάδα.

Οι πρόσφυγες του 1922 από τη Σμύρνη και τις άλλες παραλιακές πόλεις της Μικρασίας ήταν κάτοικοι αυτών των περιοχών ή φυγάδες από τις πόλεις και την ύπαιθρο της ενδοχώρας που έφυγαν όπως-όπως με τον ελληνικό στρατό. Αυτοί που γλίτωσαν από την πυρπολήση των χριστιανικών συνοικιών της Σμύρνης μεταφέρθηκαν διασχίζοντας το Αιγαίο σε φορητά ατμόπλοια, σε ιστιοφόρα, σε αμερικανικά καταδρομικά και ποικίλα σκάφη, πλημμυρισμένα από κόσμο μέχρι τα πυροβόλα. Πεινασμένοι, άρρωστοι, ξεγυμνωμένοι από ό,τι είχαν, σχεδόν όλοι πενθούντες τον χαμό στε-

νών συγγενών τους, ανθρώπινα ναυάγια, ξεχύθηκαν στην Ελλάδα. Εκείνοι που ήλθαν αργότερα από την Τουρκία υπό τους όρους της συνθήκης ανταλλαγής, άφησαν τα σπίτια τους το καλοκαίρι του 1923 υπό λιγότερο βίαιες συνθήκες, αλλά και αυτοί επίσης ήταν ένα βαρύ φορτίο για τη μικρή Ελλάδα. Τα εθνικιστικά αισθήματα, τόσο οξυμένα στα Βαλκάνια, οδήγησαν στην ανταλλαγή Ελλήνων της Βουλγαρίας με Βούλγαρους στην Ελλάδα και έτσι, κάποιες ιδιοκτησίες άδειασαν για την εγκατάσταση στις χώρες που είχαν εμπλακεί. Το τελικό αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας ήταν μεγάλη οικονομική απώλεια και καταστροφή. Μετά τα πρώτα κύματα, άλλα και ξανά άλλα ακολούθησαν και ούτω καθ' εξής, για δυο χρόνια.

Στο υπόβαθρο και στα χαρακτηριστικά τους οι πρόσφυγες ήταν λαός που η Ελλάδα πάντα έβλεπε σαν τα παιδιά της. Δεν υπήρχαν ανυπέροβλετες δυσκολίες αισθημάτων στη διαδικασία αφομοίωσής τους. Ωστόσο, πολλοί από αυτούς μιλούσαν μόνον τουρκικά, μόνο λίγοι από αυτούς είχαν επισκεφθεί την Ελλάδα και το χρέος να τους διαθρέψει και, τελικά, να τους αφομοιώσει στη ζωή της χώρας ήταν ηρωικών αναλογιών.

Οι Έλληνες επέδειξαν φρενήρη ενεργητικότητα. Ενεργοποίησαν τις φιλανθρωπικές οργανώσεις τους, δημιούργησαν επιτροπές έκτακτης ανάγκης, δώρισαν, δέχθηκαν την επίταξη των σπιτιών τους, άνοιξαν εκκλησίες, σχολεία, δημόσια κτίρια, θέατρα, αποθήκες, υπόστεγα για να στεγάσουν τους νεοαφιχθέντες, δημιούργησαν μαγειρεία και όλες τις άλλες εγκαταστάσεις άμεσης ανάγκης. Οι αμερικανικές και οι βρετανικές φιλανθρωπικές οργανώσεις, κυρίως ο Αμερικανικός

Ερυθρός Στανρός, η Αλληλεγγύη Μέσης Ανατολής, τα Νοσοκομεία των Αμερικανίδων Γυναικών και το βρετανικό ίδρυμα «Σώστε τα Παιδιά», βοήθησαν ανεκτίμητα. Αλλά η πιο γενναιόδωρη προσπάθεια και η αυτοθυσία δεν λύνουν το μόνιμο πρόβλημα, δεν κάνουν κάτι περισσότερο από το να διατηρούν σε ζωή τα σώματα των προσφύγων. Έτσι, οι Έλληνες απευθύνθηκαν στην Κοινωνία των Εθνών για ηθική υποστήριξη και οικονομική βοήθεια.

Η Κοινωνία συγκρότησε μια Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων (ΕΑΠ), για να εγκαταστήσει τους πρόσφυγες σε μια αυτοσυντηρούμενη βάση και βοήθησε να παρασχεθεί στην Ελληνική Κυβέρνηση δάνειο 10.000.000 στερλινών από τις χρηματαγορές του Λονδίνου και της Νέας Υόρκης. Η Κυβέρνηση διέθεσε 1.250.000 ακρωγής (σ.τ.μ.: περίπου 5.000.000 στρέμματα), που αποκτήθηκε εν μέρει από τις περιουσίες των Τούρκων που αποχωρούσαν και εν μέρει με απαλλοτριώσεις από μοναστήρια και από πλούσιους ιδιοκτήτες γης. Η ΕΑΠ συγκροτήθηκε από δυο Έλληνες, έναν Άγγλο και έναν Αμερικανό, έλαβε τα 10.000.000 στερλινών και οργάνωσε την εργασία της τον Νοέμβριο 1923. Το προσωπικό της ΕΑΠ συγκροτήθηκε με μιας από 2.000 άτομα, που ήταν όλοι Έλληνες, πολλοί από αυτούς ειδικοί, όπως αρχιτέκτονες, πολιτικοί και υδραυλικοί μηχανικοί, πολεοδόμοι, αγρονόμοι, τραπεζικοί και λογιστές.

Οι χωρικοί καλλιεργητές ήταν το πιο σημαντικό στοιχείο μεταξύ των προσφύγων ως παραγωγική δύναμη για την Ελλάδα. Περίπου οι μισοί πρόσφυγες ήταν χωρικοί: κτηνοτρόφοι, ψαράδες, καλλιεργητές σιτηρών, σηροτρόφοι, παραγωγοί σύκων, ελαιοκαλλιεργητές, καπνοκαλλιεργητές. Γι' αυτό, η Επιτροπή προγραμματίσει την κατασκευή αγροτικών οικισμών στη Μακεδονία, Θράκη και Κρήτη, στις επαρχίες όπου υπήρχε μεγαλύτερη διαθεσιμότητα χώρου, και διαμόρφωσε καλλιεργήσιμες εκτάσεις. Περισσότερα από 600.000 άτομα εγκαταστάθηκαν μόνο στη Μακεδονία και 75.000 στη δυτική Θράκη. Η εγκατάσταση αυτών των προσφύγων στη βόρεια Ελλάδα εγγυάται μια σταθερότητα μέχρι τώρα άγνωστη σ' αυτή τη περιοχή. Η μακεδονική υπαιθρος ήταν για μακρύ χρονικό διάστημα το θέατρο έντονων συγκρούσεων εθνικιστών και «κομιτατζήδων». Οι πόλεμοι, με τη σειρά τους, τη μετέτρεψαν σε πεδίο

μάχης. Η άφιξη των προσφύγων έχει τώρα εξελληνίσει πλήρως τη περιοχή και έχει δώσει την ασφάλεια της ειρήνης χωρίς την οποία η ανάπτυξη της ευημερίας της υπαίθρου θα ήταν αδύνατη.

Για δυο χρόνια μετά την άφιξη τους στην Ελλάδα οι πρόσφυγες ζούσαν σε σχολικά κτίρια, θέατρα, δημαρχεία, ακόμη και στο παλιό βασιλικό παλάτι στην Αθήνα. Στα προάστια και στην περιφέρεια ζούσαν σε τέντες, σε ξύλινες παράγκες, ακόμη και κάτω από τα δέντρα, στο υπαιθρο και σε σπηλιές. Καθώς είχε εξασφαλιστεί εργασία γι' αυτούς, αντιμετώπιζαν αυτές τις συνθήκες με κουράγιο. Μόλις ήταν έτοιμες καλύβες από ωμές πλίνθους μετακινούνταν σ' αυτές και ξεκινούσαν να καλλιεργούν τα χωράφια που τους διανέμονταν. Αν η Κυβέρνηση δεν μπορούσε να τους παράσχει ένα σχολικό κτίριο, οι πρόσφυγες το έχτιζαν μόνοι τους. Ένας αγροτικός πληθυσμός επτακοσίων χιλιάδων είχε, με αυτόν τον τρόπο, εγκατασταθεί σε γόνιμα εδάφη. Κατά τη διάρκεια ενός μέσου χρόνου εγκατάστασης δυο ετών, αυτός ο πληθυσμός μπόρεσε να γίνει αυτόκλητος και να συμβάλει στη διατροφή της Ελλάδας.

Η «εγκατάσταση» μιας οικογένειας σ' έναν οικισμό συνίστατο στην παραχώρηση μιας καλύβας από ωμές πλίνθους ή από ξύλα, που περιλάμβανε δυο δωμάτια, μια μικρή αποθήκη και ένα στάβλο κάτω από μια στέγη μαζί με την αναγκαία γη, για τη διατροφή της οικογένειας, σύμφωνα με τη σοδειά που αναλογεί στην περιοχή. Επίσης, δινόταν σε κάθε οικογένεια ένα ζώο για εργασία, ένα πόνει ή γαϊδούρι για τις μεταφορές, τα εργαλεία και οι αναγκαίοι σπόροι για καλλιέργεια και τα προς το ζην για τους ανθρώπους και τα ζώα μέχρι την πρώτη συγκομιδή και πώληση της παραγωγής. Μουλάρια, βόδια, πόνει, γαϊδούρια, αγοράστηκαν στις γειτονικές βαλκανικές χώρες, στη βόρεια Αφρική και στην Αβησσυνία. Η ξυλεία για τους σκελετούς των σπιτιών μεταφέρθηκε από τη Γερμανία και τη Ρουμανία, τα κεραμίδια από τη Μασσαλία, γεωτρύπανα για αρτεσιανά από τις Ηνωμένες Πολιτείες. Ταξιδιώτες με τρένο κατά μήκος της κοιλάδας του Αξιού (Βαρδάρη) ή με αυτοκίνητο από τη Θεσσαλονίκη ευθεία πάνω προς τη Γιουγκοσλαβία ή τα βουλγαρικά σύνορα, θα αναγνωρίσουν αυτά τα αμέτρητα χωριά από τα καινούρια οικοδομικά υλικά των σπιτιών, τις στέγες από κόκκινα κε-

ραμίδια, το πήγαιν'-έλα, τη δραστηριότητα στους αγρούς, τη γενική αίσθηση ζωής που εκφράζουν.

Όχι λιγότερο έκδηλη είναι η αίσθηση του παραγωγικού βουητού στα προάστια της Αθήνας και του Πειραιά, στους συνοικισμούς του Βύρωνα, της Ιωνίας και της Κοκκινιάς. Υπήρχαν περίπου 600.000 αστοί κάτοικοι, μεταξύ των προσφύγων, όλων των τάξεων και επαγγελματιών μέχρι πλανόδιοι πωλητές και λούστροι. Αυτός ο κόσμος έπιασε δουλειά σ' όλες τις βιομηχανίες και στα εμπορικά καταστήματα της πόλης. Ίδρυσαν συνεταιριστικές επιχειρήσεις όπως ταπητουργεία. Κάποτε είχαν οικοτεχνίες στη Μικρασία και τώρα έχουν οργανώσει οργανωμένες εμπορικές βιομηχανίες στην Ελλάδα. Κατασκευάζουν εξαιρετικά υφάσματα και χαλκουργήματα, τροφοδοτούν το εργατικό δυναμικό ναυλοργείας, ειδών πορσελάνης και βαμβακουργείας. Οι προύχοντες προστέθηκαν στον αριθμό των τραπεζικών, γιατρών –πολλοί από αυτούς έχουν εκπαιδευτεί στο Βερολίνο, στη Βιέννη ή στο Παρίσι– και των δικηγόρων.

Δυο αποτελέσματα αυτού του μοναδικού γεγονότος εγκατάστασης προσφύγων είναι ήδη ορατά, το φυσικό και το ηθικό. Η υπαιθρος εποίκιστηκε, καλλιέργειες αυξάνουν σε αριθμό και ποικιλία, το ισοζύγιο της Ελλάδας δείχνει βελτίωση στον τομέα των τροφίμων και η βιομηχανική παραγωγή αυξάνει με απρόσμενη ταχύτητα. Στον ηθικό τομέα, η εξαιρετική προσπάθεια, αναγκαία για να κρατήσει η Ελλάδα το κεφάλι της πάνω από το νερό έχει κάνει περισσότερα από το να κρατήσει τους πρόσφυγες ζωντανούς. Η οικονομική ανόρθωση έχει επιφέρει ηθική αναγέννηση του συνόλου της χώρας, γεγονός που αποδεικνύει ότι η ήττα μπορεί να είναι μεγαλύτερη ώθηση παρά η νίκη. Η παλιά Ελλάδα δέχεται από τους πρόσφυγες μια ένεση νέας δύναμης, οικονομικής και πολιτικής. Και στους δυο τομείς έχουν επιδείξει δημιουργικό πείσμα και όχι αρνητική εμμονή, αντοχή και ανδρεία, αποτελούν στοιχείο σταθεροποίησης. Το πνεύμα τους δεν κατακτιήθηκε από κανέναν. [...]

Η πρόσφατη παρουσία στην Ελλάδα αυτού του λαού αποδεικνύει τη συσσωρευμένη δυναμική του, μια δυναμική που τέθηκε ξανά και ξανά σε δοκιμασία. Πόσα γυρίσματα της ζωής δεν γνώρισε!

Η αποκατάσταση των προσφύ-

γων αποτελεί μια τεράστια προσπάθεια με ανθρώπινες, κοινωνικές, οικονομικές, πολιτικές, ιστορικές και άλλες διαστάσεις. Αποτελεί συνέχεια του δράματος της γενοκτονίας και της προσφυγιάς και δεν θα πάψει να μας απασχολεί. Προσπάθειες αποτίμησης αυτού του τεράστιου έργου και των αποτελεσμάτων του έχουν γίνει αρκετές. Όμως το θέμα παραμένει ανοικτό. Άρθρα όπως το παραπάνω του Τσάρλς Π. Χούλαντ βοηθούν να κατανοήσουμε και να αξιολογήσουμε καλύτερα τα γεγονότα εκείνης της εποχής. Πιστεύουμε μάλιστα ότι, γι' αυτόν τον σκοπό θα είχε ιδιαίτερη σημασία η συστηματική διερεύνηση του αρχείου του Howland.

Απόδοση στα ελληνικά και σχόλια:

Φαίδων Γ. Παπαθεοδώρου

Σημειώσεις

1. Αντίτυπο του βιβλίου υπάρχει στη βιβλιοθήκη της Ένωσης Σμυρναίων. Αποτελεί πρόσφατη δωρεά στη βιβλιοθήκη.

2. Ο **Brainerd P. Salmon** υπήρξε πρόεδρος του Ελληνοαμερικανικού Εμπορικού Επιμελητηρίου στην Ελλάδα. Το 1921 συμμετείχε στην τριμελή επιτροπή που είχε αποσταλεί από την Ελληνική Κυβέρνηση στις Ηνωμένες Πολιτείες για να υποστηρίξει τις θέσεις της Κυβέρνησης και να ζητήσει βοήθεια. Πρόεδρος της Επιτροπής ήταν ο Γ. Γεννάδιος, πρώην υπουργός, και τρίτο μέλος ο Στάμος Παπαφράγκος, της Εθνικής Τράπεζας. Το 1923 ο Salmon κατέθεσε στην Επιτροπή Μετανάστευσης του Κογκρέσου σχετικά με τους πρόσφυγες της Μέσης Ανατολής (Admission of Near East Refugees: Hearings on H.R. 13269. United States Congress. House. Committee on Immigration and Naturalisation. 1923). Επιτολές και αναφορές του Brainerd Salmon υπάρχουν στα αρχεία του Hoover Institution on War, Revolution and Peace (κωδ 2422).

3. Ο **Charles Prentice Howland** (1869-1932) σπούδασε νομικά στο Πανεπιστήμιο Γέιλ (Yale)(1891). Πριν από τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο άσκησε τη δικηγορία και παράλληλα δραστηριοποιήθηκε στον χώρο της εκπαίδευσης. Υπήρξε μέλος του General Education Board και, αργότερα, στέλεχος του Ιδρύματος Ροζφέλερ (1928-1931).

Κατά τη διάρκεια και μετά το τέλος του Πρώτου Παγκόσμιου Πολέμου ενδιαφέρθηκε ιδιαίτερα για διεθνή θέματα και για την αμερικανική εξωτερική πολιτική. Υπήρξε από τα ιδρυτικά στελέχη (1921) και διευθυντής (1929-1931) του Council on Foreign Relations (CFR), ενός μη κυβερνητικού ιδρύματος που, από την ίδρυσή του μέχρι τις μέρες μας, παίζει σημαντικό ρόλο στην επεξεργασία και διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής των Ηνωμένων Πολιτειών. Ο Howland διετέλεσε πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Αμερικανικού Κολεγίου Αθηνών και προς τιμή του έχει αποδοθεί Έπαθλο. Στις μελέτες και στα άρθρα που έχει συγγράψει περιλαμβάνονται: "America's Foreign Policy. A Catechism", N.Y. American Rights Commission, 1916. "Greek refugee settlement" επίσημη έκδοση της League of Nations, Geneva 1926. "War credits and war Debts of Greece" American Foreign Relations, Yale University Press, New Haven, 1928-31. "Survey of American Foreign Relations 1928", Yale University Press, New Haven, 1928. Χειρόγραφα και άλλο αρχεακό υλικό του Howland υπάρχουν στη βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Γέιλ.

Ο Σύλλογος Περαμίων Κυζικηνών (1959-2009)

Πενήντα χρόνια παρουσίας και δράσης

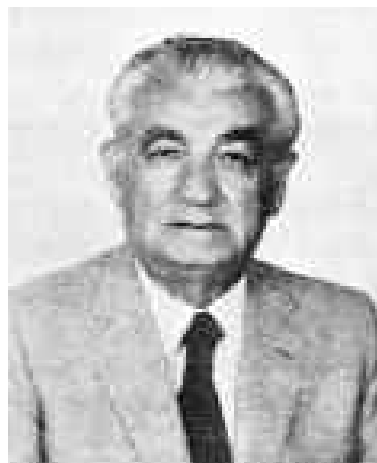
Στις 8 Απριλίου συμπληρώθηκαν πενήντα χρόνια από τότε που ο πρόεδρος της βιομηχανίας ζυμαρικών ΜΙΣΚΟ Μανώλης Παπαναστασίου (Πέραμος Μ. Ασίας 1905 - Αθήνα 1998) ίδρυσε το Σύλλογο Περαμίων Κυζικηνών, ένα από τα παλαιότερα προσφυγικά σωματεία της χώρας. Από τότε μέχρι σήμερα ο Σύλλογος συνεχίζει την παράδοση του «Ανορ-

και αγιάτρευτη νοσταλγία αυτή την Κιβωτό που λέγεται Σύλλογος Περαμίων Κυζικηνών για να θυμόμαστε τις ρίζες μας και να αντλούμε από την παράδοσή μας διδαχές και αξίες που καθορίζουν την πορεία της ζωής μας, και που προσπαθούμε να μεταφέρουμε από γενιά σε γενιά. Πενήντα χρόνια μετά, αποδίδουμε φόρο τιμής στην αξέχαστη Πέραμο, στους Περάμιους που πρωτοστάτησαν με το έργο τους τόσο στην παλιά όσο και στη νέα πατρίδα και σε όλους τους συμπατριώτες μας, τους Νεοπεραμιώτες, που αγάλιασαν το Σύλλογο με αγάπη και τον στήριξαν με την εμπιστοσύνη τους.

Αμέσως μετά την ίδρυσή του ο Σύλλογος προχώρησε σε μια σειρά κοινωφελών έργων, όπως η ανέγερση της εκκλησίας του Αγίου Γεωργίου, του 1ου Δημοτικού Σχολείου, του μνημείου Ηρώων, της ηλεκτροδότησης και υδροδότησης της Νέας Περάμου.

Στα επόμενα χρόνια:

■ Χορήγησε υποτροφίες σε μαθητές για να συνεχίσουν τις

Μανώλης Ν. Παπαναστασίου. Ίδρυτής, Πρόεδρος και Μεγ. Ευεργέτης του Συλλόγου Περαμίων Κυζικηνών.

σπουδές του στο Γυμνάσιο και βοηθήματα σε αναξιοπαθόντες συμπατριώτες.

■ Αναβίωσε το πανηγύρι του Αη Γιώργη της παλιάς Περάμου για να ακούγονται τα τραγούδια και να χορεύονται οι χοροί της με τις παραδοσιακές φορεσίες στη Νέα Πέραμο

■ Εξέδωσε το 1968 το βιβλίο «Η Πέραμος της Κυζίκου» του Γεωργίου Αυγερινού Σγουριδίδη, έργο βραβευμένο από την Ακαδημία που αποτελεί σημαντική

πηγή πληροφοριών για τους ερευνητές.

■ Ίδρυσε χορευτικό συγκρότημα με σκοπό την μεγαλύτερη προβολή της τοπικής παράδοσης. Σήμερα ο Σύλλογος διαθέτει χορευτικά τμήματα για όλες τις ηλικίες, από τεσσάρων ετών και άνω.

■ Συγκρότησε ιματιοθήκη παραδοσιακών ενδυμασιών και συλλογές κειμηλίων, εγγράφων και φωτογραφιών τις οποίες συνεχώς εμπλουτίζει.

■ Έθεσε σε κυκλοφορία CD με τα παραδοσιακά μικρασιάτικα τραγούδια και DVD με ένα ιστορικό οδοιπορικό από την Πέραμο της Κυζίκου στη Νέα Πέραμο Αττικής.

■ Διοργάνωσε εκδηλώσεις μνήμης για τις αλησμόνητες πατρίδες της Μικράς Ασίας, προσκνηματικά ταξίδια στην προγονική γη, διαλέξεις, παρουσιάσεις βιβλίων, κινηματογραφικές προβολές, παραστάσεις ερασιτεχνικών θεατρικών ομάδων κ.ά.

■ Συνέστησε θεατρική ομάδα με σκοπό να προσφέρει περισσότερες ευκαιρίες σε εφήβους και ενήλικες για να αναδείξουν τις δυνατότητες τους.

Παράλληλα με όλες αυτές τις δραστηριότητες ξεκίνησε στις ... τις εργασίες για την ανασύλωση και αναπαλαίωση του παραδοσιακού ελαιοτριβείου επί της παλαιάς Εθνικής Οδού Αθηνών - Κορίνθου, έκτασης 500 τ.μ., που περιήλθε στο Σύλλογο με δωρεά Ελένης, Βιργινίας και Νικολάου Πέτκα Όταν οι εργασίες ολοκληρωθούν οι Περάμιοι θα διαθέτουν δική τους στέγη με γραφείο, αίθουσα εκθέσεων και άλλους απαραίτητους χώρους για την εύρυθμη λειτουργία του σωματείου τους.

Μανώλης Αδοσιδής

Ο λογότυπος για τα 50 χρόνια του σωματείου.

θωτικού Συνδέσμου των Περαμίων της Κωνσταντινούπολης» και διατηρεί τη μνήμη της αξέχαστης μικρασιατικής πατρίδας, με έδρα από το 1988 τη Νέα Πέραμο στη Μεγαρίδα, τον τόπο στον οποίο ρίζωσαν οι Μικρασιάτες πρόσφυγες της Περάμου και των άλλων χωριών της Κυζικηνής χερσονήσου.

Το σημερινό δυναμικό του Συλλόγου αποτελούν άτομα μικρασιατικής καταγωγής δεύτερης, τρίτης και τέταρτης γενιάς που γεννήθηκαν και ζουν στον ελλαδικό χώρο. Ένα από αυτά ο γενικός γραμματέας του σωματείου Σταύρος Ευθυμίου μας είπε: «Νιώθουμε ευλογημένοι και υπερήφανοι, γιατί, οι ξεριζωμένοι παππούδες μας, παρά τους διωγμούς που υπέστησαν και τις αντιξοότητες που αντιμετώπισαν στο διάβα της ζωής τους, έστησαν με πόνο ψυχής

Το ελαιοτριβείο του Νικ. Πέτκα στη Νέα Πέραμο Αττικής αναπαλαιώνεται για να στεγάσει τις δραστηριότητες του Συλλόγου Περαμίων Κυζικηνών.

ΜΙΧΑΛΗΣ ΣΤ. ΣΤΑΥΡΙΝΟΣ (1938-2009)

Ο φίλος που χάσαμε

Στις 6 Απριλίου 2009 απεβίωσε όλως αιφνιδίως στην Πόλη της Σάμου ο Σάμιος χρυσοχόος, κοσμηματοπώλης και συλλέκτης, φίλος του Μικρασιατικού Ελληνισμού, Μιχάλης Στ. Σταυρινός.

Έφυγε όρθιος, ασχολούμενος με τις προσφιλείς του δραστηριότητες, τιμώμενος και αγαπώμενος όχι μόνο από τους συμπολίτες του, αλλά και από πολλούς φίλους Έλληνες και φιλέλληνες αλλοεθνείς.

Επί τριάντα πέντε ολόκληρα χρόνια έστειλε στους πελάτες, τους φίλους, τους γνωστούς και τους επισκέπτες του καταστήματός του κάθε χρόνο χιλιάδες χριστουγεννιάτικες κάρτες εικονογραφημένες με σπάνια και πολύτιμα αντικείμενα της συλλογής του.

Ο Μιχάλης Σταυρινός ήταν έ-

Μιχάλης Σταυρινός

νας άξιος άνθρωπος, ευφυέστατος, προικισμένος με απaráμιλλη ευαισθησία καλαισθητικό αισθητήριο, φιλομαθής, φιλοπρόοδος και φιλόκαλος. Αγαπούσε τα ωραία πράγματα και εξελίχθηκε σε σπου-

δαίο συλλέκτη, γνωστό ακόμη και στους ευρωπαϊκούς οίκους δημοπρασιών σπάνιων καλλιτεχνικών αντικειμένων στο Λονδίνο και το Παρίσι.

Πριν από αρκετά χρόνια είχε αναθέσει σε δύο Τούρκους ζωγράφους να απεικονίσουν τα σωζόμενα ελληνικά κτήρια στην Ίμβρο και την Τένεδο.

Ο Μιχάλης Σταυρινός το επάγγελμά του δεν το έβλεπε ως μέσον βιοπορισμού κι εφελτήριο πλουτισμού. Το ασκούσε ως λειτούργημα, ως μάθημα αισθητικής αγωγής και ως εμβόλιο λεπτής καλαισθησίας.

Ενδιαφερόταν ζωηρά για την Ιστορία και την πολιτισμική παράδοση του Ελληνισμού. Παρακολουθούσε συστηματικά τις πολιτικές εξελίξεις, τις διπλωματικές επαφές, τους αγώνες και την αγωνία των ελληνικών μειονοτήτων να επιβιώσουν εν μέσω αλλοφύλων, αλλογλώσων και αλλοθρήσκων λαών.

Ο Μιχάλης Σταυρινός ήταν ένας πολίτης του κόσμου προσκεκολλημένος στην Πόλη της

Σάμου, την οποία υπεραγαπούσε και πάσχιζε να την διαφημίζει σε χώρες μακρινές, πέρα στις άκρες των άκρων, στις γειτονιές του κόσμου.

Πολλές σαμακές εκδόσεις είναι εικονογραφημένες με έργα και σπάνιο φωτογραφικό υλικό της πλουσιότατης και όντως πολύτιμης συλλογής του.

Ο Μιχάλης Σταυρινός ήταν σε ένα διαρκή μουσικό διάλογο με τα ωραία κοσμήματα, τα διακοσμητικά αντικείμενα, τα έργα της μεγάλης Τέχνης, μα και τα ταπεινά αλλά καλαισθητικά δείγματα της λαϊκής χειροτεχνίας. Απολάμβανε όλες τις εκφάνσεις της Τέχνης, ωσάν να διέθετε περισσότερες αισθήσεις. Ήταν δέκτης και πομπός της καλλιτεχνικής ευαισθησίας.

Η γενναιοδωρία του εξακολουθεί και μετά θάνατον να προσφέρει αναμνηστικές προσφορές αγάπης και να συγκινεί τους φίλους του η ευγένεια των αισθημάτων του.

Γιώργος Κ. Αγγελινάρας

ΧΙΟΣ – ΠΟΛΥΚΑΣΤΡΟ ΚΙΛΚΙΣ

Χειροκροτήματα για την αδελφοποίηση

Της ΑΝΘΩΠΠΗΣ
ΦΙΑΜΟΥ

Θερμή υποδοχή επιφύλαξαν η Δημοτική αρχή Πολυκάστρου Κιλκίς και το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου Μικρασιατών Πολυκάστρου στην αντιπροσωπεία του Δήμου Χίου με επικεφαλής τον αντιδήμαρχο κ. Ισ. Αμέντα και τον Μορφωτικό Σύνδεσμο Βαρβασίου Χίου

«Ο Φάρος» με επικεφαλής τον πρόεδρό του κ. Α. Αξιωτάκη, που έφτασαν στο ακριτικό Πολύκαστρο στα πλαίσια των εκδηλώσεων για την αδελφοποίηση των δύο Δήμων και των δύο μικρασιατικών σωματείων. Όπως είναι γνωστό όταν οι Έλληνες των παραλίων της Μικράς Ασίας αναγκάστηκαν να αφήσουν τις πατρογονικές εστίες τους, πρώτος σταθμός στο μακρύ δρόμο της προσφυγιάς γι' αυτούς, ήταν η Χίος από εκεί σκόρπησαν σε άλλα μέρη της Ελλάδας κι ένα από αυτά ήταν το Πολύκαστρο του Νομού Κιλ-

κίς.

Στις 19 Ιουνίου η επίσημη υποδοχή των δύο αντιπροσωπειών από τη Χίο στο Δημαρχείο Πολυκάστρου από το δήμαρχο κ. Δημήτρη Σμυδάκη, παρόντος και του βουλευτή του Νομού κ. Σάββα Τσιτουρίδη. Στο περιθώριο των εκδηλώσεων η επίσκεψη στο μνημείο των πεσό-

ντων της μάχης του Κιλκίς κατά του Βαλκανικού Πολέμου του 1912-13, υπήρξε ιδιαίτερα επικοδομητική για τους επισκέπτες από τη Χίο που πληροφορήθηκαν πως οι συμπατριώτες τους, κυρίως Αναβατούσοι και Αυγωνυμούσοι, έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στη μεγάλη νίκη του ελληνικού στρατού στο Κιλκίς.

Ανταλλαγή αναμνηστικών από τις αντιπροσωπείες των δύο αδελφών μικρασιατικών σωματείων.

Το βράδυ της Κυριακής 21 Ιουνίου πραγματοποιήθηκαν οι τελετές της αδελφοποίησης στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Πολυκάστρου, όπου οι δύο αντιπροσωπείες αντάλλαξαν αναμνηστικά δώρα και τιμητικές πλακέτες. Το χορευτικό τμήμα του Μικρασιατικού Συλλόγου Πολυκάστρου αναβίωσε το έθιμο του Κλήδωνα και το χορευτικό τμήμα του «Φάρου» παρουσίασε χορούς από την Καπαδοκία και τη Φρυγία.

Στις 31 Ιουλίου ήταν η σειρά της αντιπροσωπείας του Δήμου Πολυκάστρου με επικεφαλής το δήμαρχο κ. Δημήτρη Σμυδάκη και του Συλλόγου Μικρασιατών Πολυκάστρου με επικεφαλής την πρόεδρό του κ. Ελένη Οικονόμου να ανταποδώσουν την επίσκεψη που έκαναν οι Χιωτο-Μικρασιάτες στην πόλη τους. Η τελετή της αδελφοποίησης έγινε στο Δημαρχείο της Χίου.

(Συνέχεια στη σελ. 15)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΑ

Γ. ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑΣ

ΚΟΡΑΗΣ ΚΑΙ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ε΄

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΣ
ΤΗΝ ΠΡΟΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΣΜΥΡΝΗ (1788-1820)

«Εναλλακτικές
Εκδόσεις» 2009,
σσ. 197.

Η μελέτη αυτή αποτελεί συμβολή στις αντιπαραθέσεις στο εσωτερικό της ελληνικής κοινότητας της Σμύρνης στα τέλη του 18^{ου} και στις αρχές του 19ου αιώνα. Αλλά στους στόχους της μελέτης εντάσσεται βεβαίως η αποκατάσταση της ιστορικής αλήθειας. Διότι είναι γεγονός ότι από την εποχή του Γ. Κορδάτου μέχρι σήμερα «το δάνειο από τη Γαλλική Επανάσταση σχήμα των ταξικών στρατοπέδων και συμμαχιών, καθώς και ένας δυτικόστροφος –μαρξίζοντας επιχρίσματα– προοδευτισμός, αδυνατούν να αποδώσουν την ελληνική προεπαναστατική πραγματικότητα (σ. 9).

Ο Γ. Καραμπελιάς παρουσιάζει εικόνες από τη ζωή της Σμύρνης, ιδιαίτερα την οικονομική (σσ. 14-27), την κοινωνική (σσ. 28-37), την εκπαιδευτική (σσ. 61-83) αλλά και τη θρησκευτική (σσ. 83-93). Μέσα από τις σχετικές πηγές και τις μαρτυρίες, ίσως άγνωστες στο ευρύτερο αναγνωστικό κοινό, γίνεται φανερό ότι «τα μεσαία αστικά στρώματα και ο λαός είναι έντονα αντιδυτικοί, εξαιτίας μάλιστα και της ι-

σχυρής παρουσίας Δυτικών, των Λεβαντίνων, στη Σμύρνη και τη Χίο, και πολύ πιο παραδοσιοκεντρικοί (σ. 148). Αλλά για τη σύγχρονη ελληνική, την μαρξιστικής προελεύσεως, ιστοριογραφία, η «αντιδραστική Εκκλησία» χρησιμοποιεί το λαό εναντίον της προόδου, την οποία αναζητούν στη Δύση τόσο οι μεγαλέμποροι όσο και οι διαφωτιστές (σσ. 156-160).

Από την ειδική αναφορά στη

Σμύρνη ο συγγραφέας μεταβαίνει στη γενικότερη προσέγγιση της Επανάστασης του 1821 (σσ. 157-163). Αν και συνήθως υποστηρίζεται υπό των ιστορικών μας ότι η Επανάσταση του 1821 ήταν αποτέλεσμα του Διαφωτισμού, θα πρέπει να λεχθεί ότι πιθανή επίδραση του Διαφωτισμού αναφέρεται περισσότερο στους μορφωμένους στη Δύση λογίους και όχι στους βασικούς συντελεστές της επιτυχίας του 1821, ήτοι στο λαό και στην Εκκλησία (πρβλ. σ. 157 και σ. 161).

Σαν μια γενική αποτίμηση, η μελέτη του Γ. Καραμπελιά είναι μια κριτική διερεύνηση επί τη βάση της αντικειμενικής προσεγγίσεως των πηγών, της ιστορικής πραγματικότητας της Σμύρνης του 18^{ου} και του 19^{ου} αιώνα. Αποτελεί δε και μια απάντηση στους μαρξιστές ιστορικούς που θυσιάζουν, ακόμη και σήμερα, την ιστορική αλήθεια στο βωμό της μονομερούς οικονομικής ερμηνείας της ιστορίας και του όψιμου Διαφωτισμού.

Δημήτρης Μπαλάς

Δρ. Φιλοσοφίας

(Από την εφημ. Χριστιανική, 25-6-2009)

ΧΡΙΣΤΟΣ ΖΑΦΕΙΡΗΣ

Μνήμης Οδοιπορία Ανατολική Θράκη

Το βιβλίο αυτό είναι μια περιδιάβαση στο χρόνο και στο χώρο της Ανατολικής Θράκης. Είναι μια συγκινητική αναζήτηση της πολύχρονης ελληνικής παρουσίας, του άδικου ξεριζωμού και των ελληνικών καταλοίπων που διατηρούνται ως σήμερα εκεί.

Με επιτόπια οδοιπορία, έρευνα και αναδίφηση αναμνήσεων και μαρτυριών, ο συγγραφέας κατέ-

γραψε προσφιλείς τόπους, ρημαγμένες εκκλησίες και σχολεία και προπαντός ανθρώπους, που κρατήθηκαν στη μνήμη των Θρακιώτικων προσφύγων και των απογόνων τους. Η προσέγγιση είναι προσωπική. Αναφέρεται επιλεκτικά σε τόπους και ανθρώπους, σε ιστορικές καταστάσεις και παραδοσιακές συνήθειες που τον συγκίνησαν, που τυχόν ξεχάστηκαν ή δεν διατηρούν τη σπουδαία σημασία τους με το πέρασμα του χρόνου.

Μέσα στο πλήθος των μαρτυριών και των αναζητήσεων που καταγράφονται, στο βιβλίο δίνεται απάντηση στο γιατί η Ανατολική Θράκη, που έστειλε το 1920 βουλευτές στην Ελληνική Βουλή, έπεσε θύμα των «συμμάχων» της Ελλάδας και αποδόθηκε απροσχημάτιστα στην Τουρκία.

Παλιές και νέες φωτογραφίες και προπαντός οι φωτογραφίες κειμηλίων των προσφύγων, ξαναφέρνουν τραγικές μνήμες και προκαλούν ερωτήματα για το μεγάλο εκπατρισμό αναθερμαίνοντας τη συλλογική μνήμη για τις αλησμόνητες πατρίδες.

Εκδόσεις Επίκεντρο

Σελίδες: 384

Τιμή: 29

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Γιώργος Καραμπελιάς, *Κοινωνικές συγκρούσεις και Διαφωτισμός στην προεπαναστατική Σμύρνη (1788-1820). Κορδαίος και Γρηγόριος Ε΄*, «Εναλλακτικές Εκδόσεις» 2009.

Αποστόλης Κ. Δόμβρος, *Τα Ερυθραιώτικα. Διηγήματα. Β΄ έκδοση*, Πνευματικό Κέντρο Δήμου Νέας Ερυθραίας, Νέα Ερυθραία 2009.

Νικόλαος Κυβερνητάκης – Συνάνης, *Ο Άγιος Οσιομάρτυς Νεκτάριος ο εκ Βρυούλλων. Πορεία από τη Μικρά Ασία ως την αγιότητα*, εκδ. Επικοινωνιακού και

Μορφωτικού Ιδρύματος Ι.Α.Κ., Ηράκλειο 2008.

Ραχμί Αλί, Ιμπράμ Ονσούνογλου, Μουσταφά Ταχσίνογλου, Γιάννης Τοπσόγλου, *Μειονότητα είναι ...*, Αφηγήματα, μτφρ. Γιάννης Τοπσόγλου, «Γσουνάτου» 2009.

Παναγιώτης Ριζόπουλος, *Μορφές της Ορθοδοξίας*, «University Studio Press», Θεσσαλονίκη 2004 (Ανατύπωση 2007).

Γιάννης Π. Καψής, *Στα Σμυρνήϊκα τραγούδια «δάκρυσαν Χριστός κι Αλλάχ»*, εκδ. «Λιβάνη», 2009.

Μνημεία της Ορθόδοξης Ρωμοσύνης στους Ναούς της Νέας Ιωνίας Αττικής

Ο γδόντα επτά χρόνια από τη Μικρασιατική Καταστροφή του 1922 και ενώ τα γεγονότα του βίαιου ξεριζωμού των Ελλήνων από τις πατρογονικές τους εστίες και τις περιπέτειες των προσφύγων τείνουν να λησμονηθούν από τις νεότερες γενιές η έκδοση του λευκώματος «Εκκλησιαστικά κειμήλια της καθ' ημάς Ανατολής στους ναούς της Νέας Ιωνίας», που επιμελήθηκε το ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. και εξέδωσε η Νομαρχία Αθηνών ανακαλεί στη μνήμη μας τα γεγονότα της «Εξόδου».

Τις τραγικές εκείνες ώρες οι χριστιανοί φεύγοντας από την αγιοτόκο Μικρά Ασία έφεραν μαζί τους για να μη μείνουν στα χέρια των Τούρκων τις ιερές εικόνες που κοσμούσαν τους ναούς και τα προσκνητήρια της πατρίδας τους.

Η παρουσίαση του λευκώματος θα γίνει στις 6 Σεπτεμβρίου, ώρα 11.30 το πρωί, στο Συνεδριακό Κέντρο του Δήμου Ν. Ιωνίας (Πατριάρχου Ιωακείμ 4, πλησίον του Ηλεκτρικού Σταθμού) στα πλαίσια των εκδηλώσεων «Ιωνικές Ημέρες Πολιτισμού και Παράδοσης». Χαιρετισμούς θ' απευθύνουν ο σεβ. μητροπολίτης Ν. Ιωνίας κ. Κωνσταντίνος, ο νομάρχης Αθηνών

Ο Άγιος Νικόλαος. Φορητή εικόνα διαστάσεων 52x42 εκ. από τη Σμύρνη. Δωρεά της οικογένειας Δημητρίου Μιχ. Υδριώτη (1964) στον Ι. Ναό Αγίου Γεωργίου Ν. Ιωνίας.

κ. Γιάννης Σγουρός και ο δήμαρχος Ν. Ιωνίας κ. Γιάννης Χαραλάμπους. Για τη συγκέντρωση, ταξινόμηση και επιμέλεια του υλικού θα μιλήσει ο γεν. γραμματέας του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. κ. Μάκης Λυκούδης.

Για την έκδοση του νέου λευκώματος ο κ. Λυκούδης μας είπε: «Πριν δύο χρόνια περίπου, άρχισε να υλοποιείται ένας στόχος που απασχολούσε τη σκέψη μας πολύ καιρό. Πρόκειται για την καταγραφή και παρουσίαση των εκκλησιαστικών κειμηλίων από τη Μικρά Ασία που υπάρχουν και φυλάσσονται σε Ναούς της Νέας Ιωνίας.

Το ότι υπήρχαν κειμήλια στους Ναούς δεν ήταν κάτι εντελώς άγνωστο, η ποσότητα όμως και η ποικιλία τους ήταν σε ελάχιστους γνωστή, κυρίως δε σε όσους έχουν άμεση σχέση με το χώρο της Εκκλησίας, όπως ο επίσκοπος, οι ιερείς, οι επίτροποι κ.λπ. καθώς και σε όσους έχουν ασχοληθεί με τη μικρασιατική λαογραφία και παράδοση.

Το όλο εγχείρημα, όπως είναι φυσικό, ξεκίνησε από μία ενημερωτική συζήτηση στο γραφείο του σεβ. μητροπολίτη Νέας Ιωνίας και Φιλαδελφείας κ. Κωνσταντίνου, ο οποίος υιοθέτησε ευχαρίστως τη πρότασή μας και μας ενεθάρρυνε να αρχίσουμε απευθυνόμενοι, με τις ευλογίες του, στους προϊσταμένους των ναών που διέθεταν αυτούς τους θησαυρούς.

Η βοήθειά τους ήταν αμέριστη και καθοριστική για το αποτέλεσμα. Μας διέθεσαν όσα στοιχεία διέθεταν, μας οδήγησαν σε όλους τους χώρους, μας παρουσίασαν «θησαυρούς» και χειρίστηκαν για τις ανάγκες της φωτογράφισης αντικείμενα που εμείς από σεβασμό ή και δέος, δεν θα τολμούσαμε να αγγίξουμε.

Ιερά λείψανα, ιερά σκεύη, εικόνες, ξυλόγλυπτα, επιτάφιοι. Εκατοντάδες κειμήλια αξιοποιημένα ή παραμελημένα, συντη-

ρημένα ή φθαρμένα, εμφανή ή σε αφάνεια. Είναι φυσικό. Έχουν περάσει 86 χρόνια από τότε που έκαναν το μεγάλο ταξίδι. Η ηλικία τους κάποιες φορές ξεπερνάει τους δύο αιώνες και οι συνθήκες μέσα από τις οποίες διασώθηκαν και ακόμη μέχρι σήμερα κάποια διασώζονται, κάθε άλλο από ιδανικές θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν.

Όλα όμως, βαρύτερα και απείρητα, περίτεχνα και απλοϊκά, μεγαλόπρεπα και φτωχικά, διατηρούν μια μοναδική γοητεία. Οι επιγραφές και οι υπογραφές τους, όπου αυτές υπάρχουν, στα ελληνικά ή στα караμανλίδικα μιλούν για τις Εκκλησίες, τους τόπους, τις χρονολογίες, τους δωρητές. Καλογραμμένα ή ανορθόγραφα αναπέμπουν ευχές και δεήσεις επισημαίνοντας το έντονο θρησκευτικό συναίσθημα των κατοίκων της καθ' ημάς Ανατολής.

Η συγκομιδή είναι καλή και η ευθύνη όλων μας, που προκύπτει μετά από τη γνώση της υπαρξής τους, μεγάλη. Έστω και τώρα υπάρχει δυνατότητα να διασωθούν όσα από αυτά χρειάζονται φροντίδα και συντήρηση. Δεν είναι απλό και εύκολο έργο, το αντίθετο θα λέγαμε. Πρέπει όμως πάση θυσία να γίνει, είναι χρέος μας. Ο χρόνος κυλά εις βάρος τους».

ΧΙΟΣ – ΠΟΛΥΚΑΣΤΡΟ ΚΙΛΚΙΣ

(Συνέχεια από τη σελ. 13)

Τα πρωτόκολλα αδελφοποίησης υπέγραψαν οι δήμαρχοι των δύο πόλεων και οι Πρόεδροι των δύο Συλλόγων, οι οποίοι απηύθυναν σύντομους χαιρετισμούς κι εξέφρασαν την πεποίθηση αυτή η αδελφοποίηση να είναι η αρχή μιας πραγματικής συνεργασίας ανάμεσα στις δυο πόλεις με βασικούς πρωταγωνιστές του νέους.

Το βράδυ της ίδια μέρας τα χορευτικά συγκροτήματα τόσο του «Φάρου» όσο και του Πολυκάστρου χόρευαν μικρασιατικούς χορούς στο ανοιχτό θέατρο «Μίκης Θεοδωράκης» στα πλαίσια των εκδηλώσεων «Θεοδωράκια».

ΕΓΓΡΑΨΑΝ ΓΙΑ ΜΑΣ

Για περισσότερα από 50 χρόνια η «Μικρασιατική Ηχώ» δεν έπαυσε να δίνει τη μάχη για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων του προσφυγικού κόσμου και την επίλυση των προβλημάτων του, όπως αυτό των επιχορηγήσεων από τα χρήματα της Ανταλλάξιμης Περιουσίας του πρώην ΤΑΠΑΠ. Με αφορμή το τελευταίο αυτό η εφημερίδα «Φωνή της Μαγνησίας» έγραψε τα εξής χαρακτηριστικά:

Θέλουμε να τονίσουμε ότι στον αγώνα για την υπόθεση του ΤΑΠΑΠ και της Ανταλλάξιμης Περιουσίας συμπαραστάτης είναι η εφημερίδα ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΗΧΩ της Ένωσης Σμυρναίων Αθηνών (η επισήμανση έγινε από το συντάκτη της «Φ.τ. Μ.») που παρουσίασε στα δύο τελευταία φύλλα της, πρωτοσέλιδα, τα δημοσιεύματα της ΦΩΝΗΣ ΤΗΣ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ ... Η Ένωση Σμυρναίων με την εφημερίδα της βρίσκεται πάντοτε στην πρώτη γραμμή για την υπεράσπιση και διεκδίκηση των Μικρασιατικών θεμάτων που ακόμα δεν έχουν βρει την λύση τους.

Ευχαριστούμε την καλή συνάδελφο για τα θετικά της σχόλια. Μας δημιουργούν μεγαλύτερες ευθύνες και περισσότερες υποχρεώσεις, και συνεχίζουμε ...

Ο Βαρθολομαίος στην Τρίγλια

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος στην Τρίγλια. Δίπλα του ο δήμαρχος της Ραφήνας Ανδρέας Κεχαγιόγλου.

Στην Τρίγλια της Βιθυνίας, γενέτειρα του εθνο-ιερομάρτυρα αγίου Χρυσοστόμου Σμύρνης, μετέβη στις αρχές Ιουλίου ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος και χοροστάτησε της Θείας Λειτουργίας, της πρώτης που τελέστηκε μετά το 1922, στον ιερό ναό του Αγίου Βασιλείου. Ο ναός αυτός ή Αγία Επίσκεψις, όπως μετονομάστηκε μετά την εύρεση της περίφημης ψηφιδωτής εικόνας στην οποία απεικονίζεται η Παναγία κρατώντας στην αγκαλιά της τον Χριστό, λειτουργούσε μέχρι πριν λίγο καιρό ως αίθουσα τέλεσης πολιτικών γάμων, και τώρα έχει ανακαινισθεί

εσωτερικά και θα χρησιμοποιείται ως πνευματικό κέντρο του Δήμου Τρίγλιας (τουρκ. Zeytinba i). Η άλλη μεγάλη εκκλησία της Τρίγλιας, ο ναός της Παντοβασίλισσας, όπως και τα εκπαιδευτήρια που ίδρυσε ο Χρυσόστομος Σμύρνης, παρά τις διαβεβαιώσεις που έχουν δοθεί, παραμένουν σε απαράδεκτη κατάσταση.

«Προσευχηθήκαμε για τους προγόνους σας, για τους πατέρες και τους αδελφούς μας που αναπαύονται στην Τρίγλια και τις γειτονικές περιοχές της Βιθυνίας», είπε ο Προκαθήμενος της Ορθόδοξης Εκκλησίας μιλώντας προς τους Τριγλιανούς προσκυνητές από τη

Ραφήνα και τη Νέα Τρίγλια Χαλκιδικής.

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης ευχαρίστησε τους δημάρχους της Ραφήνας κ. Ανδρέα Κεχαγιόγλου και της Ν. Τρίγλιας Χαλκιδικής κ. Κώστα Σγουρό γιατί ανέλαβαν την πρωτοβουλία της επίσκεψης. «Σας συγχαίρω διότι διατηρείτε ζωντανές τις μνήμες και επισκεπτόσαστε κάθε τόσο τον τόπο της καταγωγής σας. Είναι προς τιμήν σας αυτό που κάνετε και ασφαλώς οι ψυχές των προγόνων σας αναγαλλιάζουν, χαίρονται, σας ευλογούν από τον ουρανό να συνεχίσετε αυτή την ωραία παράδοση και να μεταδίδετε την αγάπη σας για αυτά τα

χώματα στα παιδιά και στα εγγόνια σας» τόνισε ο Πατριάρχης.

Ο Προκαθήμενος της Ορθόδοξης ευχήθηκε «να υπάρχει πάντοτε ειρήνη, ομόνοια και συμπόρευση και όχι αντιπαράθεση με εξοπλισμούς που κοστίζουν τόσα πολλά δισεκατομμύρια, τα οποία θα μπορούσαν να διοχετευθούν για άλλα κοινωφελή έργα παιδείας, δημοσίας υγείας, δημοσίων έργων».

Ο Πατριάρχης επισκέφθηκε της εκκλησίες της Τρίγλιας, τον ναό των Ταξιαρχών στο χωριό Σιγή και παρακάθησε σε γεύμα μαζί με τους εκδρομείς κατά το οποίο δέχθηκε αναμνηστικά δώρα από τους δημάρχους της Ραφήνας κ. Ανδρέα Κεχαγιόγλου και Ν. Τρίγλιας Χαλκιδικής κ. Κώστα Σγουρό.

Τον κ. Βαρθολομαίο κατά το φετινό του ταξίδι στην Τρίγλια συνόδευαν ο συμριναϊκής καταγωγής μητροπολίτης Αυστρίας κ. Μιχαήλ και ο μητροπολίτης Βόστρον (του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων) κ. Τιμόθεος.

Πηγές: Από το Amen.gr και το περιοδικό «Αραφήν» της ΚΕΑΠ Ραφήνας (τχ. 2, Οκτ. - Δεκ. 2009)

Στην υπηρεσία του τουρισμού ο Άη-Βούκλας

Σε πολιτιστικό κέντρο μετατρέπεται ο ναός του Άη-Βούκλα της Σμύρνης. Αυτό αποκαλύπτει η τουρκική εφημερίδα Referans (18.08.09), επιβεβαιώνοντας σχετικό δημοσίευμα του συνεργάτη μας Αριστείδη Βικέτου στη «Μικρασιατική Ηχώ» τον περασμένο Μάρτιο.

Με τίτλο «Ο Άγιος Βουκόλος ο οποίος διασώθηκε από το να αποτελεί ερείπια θα ανοίξει στον Τουρισμό» η Referans γράφει ότι η Ορθόδοξη Εκκλησία του Αγίου Βουκόλου της Σμύρνης, η μόνη που διασώθηκε από την πυρκαγιά της Σμύρνης το 1922, μετά από εργασίες αναπαλαίωσης θα ανοίξει για τον τουρισμό ως ένα κοινωνικό και πολιτιστικό κέντρο.

Ο δήμαρχος του Μητροπολιτι-

κού Δήμου Σμύρνης Κοτζιάογλου ανέφερε ότι στις εργασίες αναπαλαίωσης της Εκκλησίας, οι οποίες έχουν ήδη ξεκινήσει άρχισαν σιγά - σιγά να αποκαλύπτονται και οι εικόνες που υπήρχαν εντός του Ναού. Στόχος της αναπαλαίωσης είναι η αναβίωση του ιστορικού ιστού της πόλης και η χρήση του κτίσματος από τις υπηρεσίες του τουρισμού.

Η ίδια εφημερίδα με τίτλο «Ο Ατατούρκ τον μετέτρεψε σε μουσείο» γράφει ότι ο Ναός του Αγίου Βουκόλου οικοδομήθηκε κατά το β' ήμισυ του 19ου αιώνα από τη ρωμαϊκή ορθόδοξη κοινότητα της Σμύρνης και παρέμενε στις μνήμες ως η μοναδική ρωμαϊκή Εκκλησία η οποία διασώθηκε από τις πυρκαγιές του 1922. Το εν

Το Ιερό Βήμα στο ναό του Αγίου Βουκόλου της Σμύρνης, όπως το αποτύπωσε ο φακός του συνεργάτη μας Αριστ. Βικέτου, τον Οκτώβριο του 2008.

λόγω κτίσμα με εντολή του Κεμάλ Ατατούρκ, στις 14 Φεβρουαρίου 1924, μετατράπηκε σε μουσείο. Αργότερα, χρησιμοποιήθηκε από το υπουργείο Πολιτισμού ως αίθουσα εργασίας για όπερα. Στην περίοδο όμως αυτή συνεπεία πυρκαγιάς το οίκημα εγκαταλείφθη-

κε και παρέμεινε μέχρι τις μέρες μας με τη μορφή ενός ερειπίου. Η ιδιοκτησία του οικοδομήματος η οποία αρχικά ανήκε στο Θησαυροφυλάκιο περιήλθε αργότερα στο Μητροπολιτικό Δήμο της Σμύρνης.

A.X.B.